

KLAIPĖDOS UNIVERSITETAS

Socialinių ir humanitarinių mokslų fakultetas

Pedagogikos katedra

**SOCIALINIO PEDAGOGO VEIKLA IKIMOKYKLINĖJE
UGDYMO ĮSTAIGOJE**

Socialinės pedagogikos magistrantūros studijų programos baigiamasis darbas

Darbo autorius

HMISP18gr. Asta Navickienė

Darbo vadovas

Prof. Dr. I. Klanienė

Klaipėda, 2020

MAGISTRO BAIGIAMOJO DARBO LYDRAŠTIS

Asta Navickienė

(baigiamojo darbo autoriaus vardas, pavardė)

Socialinio pedagogo veikla ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje

(baigiamojo darbo pavadinimas lietuvių kalba)

Patvirtinu, kad magistro baigiamasis darbas parašytas savarankiškai, nepažeidžiant kitiems asmenims priklausančių autorių teisių, visas magistro baigiamasis darbas ar jo dalis nebuvo panaudotas Klaipėdos universitete ir kitose aukštosiose mokyklose.

Asta Navickienė

(baigiamojo darbo autoriaus vardas, pavardė ir parašas)

Sutinku, kad magistro baigiamasis darbas būtų naudojamas neatlygintinai 5 m. Klaipėdos universiteto studijų procese.

Asta Navickienė

(baigiamojo darbo autoriaus vardas, pavardė ir parašas)

Magistro baigiamąjį darbą ginti

(įrašyti – leidžiu arba neleidžiu)

.....
(data)

.....
(baigiamojo darbo vadovo vardas, pavardė ir parašas)

Baigiamasis darbas įregistruotas katedroje

(data)

.....
(katedros sekretorės vardas, pavardė ir parašas)

Magistro baigiamąjį darbą ginti

(įrašyti – leidžiu arba neleidžiu)

.....
(data)

.....
(katedros vedėjo vardas, pavardė ir parašas)

Recenzentu(-ais) skiriu

.....
(įrašyti recenzento(u) vardą, pavardę)

.....
(data)

.....
(katedros vedėjo vardas, pavardė ir parašas)

SANTRAUKA

Navickienė Asta. Socialinio pedagogo veikla ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje. Socialinės pedagogikos studijų programos magistro baigiamasis darbas. Darbo vadovė prof. dr. I. Klanienė. Klaipėdos universitetas: Klaipėda, 2020.

Raktažodžiai: socialinio pedagogo veikla, ikimokyklinė ugdymo įstaiga, ikimokyklinio ugdymo mokytojai.

Šiomis dienomis vis dažniau pastebima, kad vaikai jau ankstyvajame amžiuje patiria įvairaus pobūdžio problemas, tokias kaip nevaldomas elgesys ir emocijos, patyčios, įvairaus pobūdžio smurtas, nepalanki socialinė aplinka, tėvų alkoholizmas. Mokslinėje literatūroje teigiama, kad dažnėjančios problemos vaiko aplinkoje daro neigiamą įtaką vaiko tolimesnei raidai ir gyvenimui. Išryškėjo socialinio pedagogo poreikis ikimokyklinėse ugdymo įstaigose siekiant užtikrinti, kad vaikams būtų teikiama pagalba sprendžiant problemas.

Lietuvių mokslininkai D. Ciparytė, A. Bagdonas, S. Burvidytė, nagrinėjo problemas, kurias vaikams padeda spręsti socialinis pedagogas, aiškinosi agresyvaus vaiko elgesio atsiradimo priežastis, ankstyvąją pagalbą ir prevenciją, analizavo šeimos socialinį gyvenimą, apibūdino pagalbos šeimai teikimo modelį. Užsienio mokslininkai gilinasi į socialinio pedagogo svarbą ugdymo institucijose, aprašė socialinio pedagogo vykdomas funkcijas, teikė rekomendacijas sprendžiant šeimų problemas.

Mokslinis probleminis klausimas: Kokia yra socialinio pedagogo veikla ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje?

Objektas – Socialinio pedagogo veikla ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje.

Tikslas – Teoriškai ir empiriškai pagrįsti socialinio pedagogo veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje.

Uždaviniai:

- 1) Išanalizuoti socialinio pedagogo veiklos ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje teorinius aspektus.
- 2) Atskleisti socialinių pedagogų požiūrį į vykdomą veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje.
- 3) Ištirti ikimokyklinio ugdymo mokytojų požiūrį apie socialinio pedagogo veiklą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.
- 4) Pateikti siūlymus dėl socialinio pedagogo veiklos tobulinimo ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje.

Darbo metodai: mokslinės literatūros ir dokumentų analizė, pusiau struktūruotas interviu metodas, kokybinė turinio analizė. Tyrime dalyvavo 2 informantų grupės: ikimokyklinio ugdymo socialiniai pedagogai ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų mokytojai.

Mokslinės literatūros analizė parodė, kad socialiniai pedagogai ugdymo įstaigose užima labai svarbų vaidmenį. Šiomis dienomis vaikų su probleminiu elgesiu ir socialinių įgūdžių stoka vis daugėja, todėl ikimokyklinio ugdymo mokytojai ne visada pajėgūs išspręsti susidariusių problemų. Ugdymo įstaigoje socialines problemas sprendžia socialinis pedagogas, jis tampa pirmuoju problemos sprendimo dalyviu. Pritaikydamas savo turimas kompetencijas, įvairiais būdais ir metodais teikia pagalbą vaikams. Mokslinėje literatūroje įvardijamos probleminės grupės, su kuriomis dirba socialinis pedagogas. Tai yra vaikai su specialiaisiais ugdymosi poreikiais, vaikai iš smurtaujančių šeimų, stokoiantys socialinių įgūdžių, vaikai, kurie negeba valdyti savo elgesio ir emocijų. Socialinio pedagogo poreikis iškyla ir ikimokyklinio ugdymo mokytojams, kurie patiria problemas ugdant ankstyvojo amžiaus vaikus ir šeimoms, kurioms reikalinga socialinė pagalba.

Tyrimo metu siekta išsiaiškinti socialinių pedagogų požiūrį ir ikimokyklinio ugdymo mokytojų nuomonę apie socialinio pedagogo vykdomą veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje. Pastebėta, kad socialiniai pedagogai teikdami pagalbą vaikams, šeimoms ir mokytojams, naudoja įvairius pagalbos teikimo būdus, dažniausiai naudojamas – individualus darbas su asmeniu, kuriam reikalinga pagalba. Išryškėjo, kad socialiniai pedagogai ir ikimokyklinio ugdymo mokytojai bendradarbiauja kalbėdamiesi, siekdami bendrų tikslų, teikdami pagalbą vaikams aptardami tinkamiausius pagalbos būdus. Nustatyta, kad sėkmingai bendradarbiaudami, ikimokyklinio ugdymo mokytojai ir socialiniai pedagogai pasiekia efektyvių rezultatų, kurie atsispindi pasikeitusiame vaikų elgesyje, tėvų požiūryje į vaiko ugdymą. Tyrimo metu paaiškėjo, kad socialiniai pedagogai ir ikimokyklinio ugdymo mokytojai kartais patiria sunkumų bendraudami dėl socialinių pedagogų laiko stokos. Kokybinis tyrimas leido labiau pagilinti teorinę analizę, socialiniai pedagogai ir ikimokyklinio ugdymo mokytojai išsakė savo nuomonę apie socialinio pedagogo vykdomą veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje, pasvarstė apie socialinio pedagogo veiklos tobulinimą.

SUMMARY

Navickienė Asta. Social Pedagogue's Activity in a Preschool Educational Institution. The Master's Thesis of the Social Pedagogy study programme. Research adviser: associate professor doc. I. Klanienė. Klaipėda University: Klaipėda, 2020.

Keywords: social pedagogue's activity, preschool educational institution, preschool education teachers.

Recently has been noticed that children in the young age encounter various problems such as uncontrolled behaviour and emotions, bullies, different kinds of violence, unfavourable social environment or parental alcoholism. The scientific literature suggests that increasing problems in the child environment have a rather negative impact on the child's further development and life. Apparently the need of social pedagogue has been growing in preschool educational institutions in order to ensure the necessary help and assistance for the children while solving the issues.

Lithuanian researchers D. Ciparytė, A. Bagdonas, S. Burvidytė, have analysed the problems which the social pedagogue helps children to solve; they made efforts to interpret the causes of the aggressive child behaviour, early stage help and prevention, analysed the social family's life, and described the family support model. Whereas foreign researchers analysed the importance of a social pedagogue in educational institutions, described their functions, and provided recommendations for solving families' problems.

Research problem issue: What is the activity of the social pedagogue in a preschool educational institution?

Object – Social pedagogue's activity in a preschool educational institution.

Aim – Theoretically and empirically justify the social pedagogue's activity in a preschool educational institution.

Objectives:

- 5) To analyse the theoretical aspects of the social pedagogue's activity in a preschool educational institution.
- 6) To reveal the social pedagogues' attitude to the current activity carried out in a preschool educational institution.
- 7) To investigate the preschool education teachers' attitude about the social pedagogue's activity in a preschool educational institution.
- 8) To provide the suggestions about the social pedagogue's activity improvement in a preschool educational institution.

Research methods: analysis of the scientific literature and documents, qualitative content analysis, semi-structured interview method. Two informant groups participated in the research: social pedagogues of the preschool education and preschool educational institutions teachers.

The scientific literature analysis revealed that social pedagogues in educational institutions have a significant role. Lately the number of children with a problematic behaviour and the lack of social skills has been growing, thus, preschool education teachers are not always capable to solve the arising problems. The social pedagogue solves the arising social problems and becomes the primary participant in problem solving process. By applying the existing competencies and using different methods social pedagogue provides help to children. The scientific literature names the problematic groups the social pedagogue deals with. They are the children with special educational needs, children from violent families, lacking social skills and children who have difficulties in controlling their behaviour and emotions. Social pedagogue's assistance is also important for preschool education teachers who encounter difficulties while educating young children and families who need social assistance.

During the investigation it was intended to find out the social pedagogues' and preschool education institutions teachers' attitude to the activity carried out by the social pedagogue in a preschool educational institution. It was noticed that social pedagogues while providing assistance to children, families and teachers apply various methods. The most common method is an individual work. It also appeared that social pedagogues and preschool education teachers collaborate by communicating, achieving the same aims and providing the assistance to children and discussing the best solutions to problems. It turned out that by successful collaboration the preschool education teachers and social pedagogues reach effective outcomes, which are reflected by the changed children behaviour and parental attitude to the child's education. It also appeared that social pedagogues and preschool education teachers sometimes face difficulties while communicating due to the deficiency of the social pedagogues. The qualitative research enabled to investigate better the theoretical material; social pedagogues and preschool education teachers expressed their attitude to the activity of the social pedagogues' carried out in preschool education institution, and they also had some reflections about the improvements on the social pedagogue's activity.

Paveikslų sąrašas

1 pav. Šeimų socialinės problemos	15
2 pav. Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo būdai	19
3 pav. Tyrimo etapai	23
4 pav. Socialinio pedagogo vykdomos veiklos ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje	30

Lentelių sąrašas

1	lentelė. Pedagogų patiriamos problemos	21
2	lentelė. Socialinių pedagogų klausimų temos ir turinys	25
3	lentelė. Ikimokyklinio ugdymo mokytojų klausimų temos ir turinys	25
4	lentelė. Socialinių pedagogų demografiniai duomenys	26
5	lentelė. Ikimokyklinio ugdymo mokytojų demografiniai duomenys	26
6	lentelė. Socialinio pedagogo vykdomos veiklos funkcijos	31
7	lentelė. Vaikų grupės su kuriomis dirba socialinis pedagogas ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje	32
8	lentelė. Socialinių pedagogų sprendžiamos problemos	33
9	lentelė. Pagalbos būdai ir metodai teikiant pagalbą vaikams ir šeimoms	34
10	lentelė. Dokumentai reglamentuojantys socialinio pedagogo veiklą	36
11	lentelė. Socialinio pedagogo bendradarbiavimas	37
12	lentelė. Socialinio pedagogo veiklos rezultatai	39
13	lentelė. Socialinių pedagogų siūlymai ir rekomendacijos	40
14	lentelė. Vaikų grupės su kuriomis dirba socialinis pedagogas	43
15	lentelė. Ikimokyklinio ugdymo įstaigos grupėse kylančio problemos	44
16	lentelė. Socialinio pedagogo pagalbos būdai vaikams ir šeimoms	46
17	lentelė. Socialinio pedagogo pagalbos teikimo būdai ikimokyklinio ugdymo mokytojams	48
18	lentelė. Ikimokyklinio ugdymo mokytojų ir socialinių pedagogų efektyviausi bendradarbiavimo būdai	49
19	lentelė. Ikimokyklinio ugdymo mokytojų ir socialinių pedagogų bendradarbiavimo trikdžiai	50
20	lentelė. Ikimokyklinio ugdymo mokytojų ir socialinių pedagogų bendradarbiavimo rezultatai	51
21	lentelė. Abipusio grįžtamojo ryšio teikimo būdai	52
22	lentelė. Ikimokyklinio ugdymo mokytojų rekomendacijos ir siūlymai	53

TURINYS

ĮVADAS	10
I. SOCIALINIO PEDAGOGO VEIKLOS TEORINĖS PRIELAIDOS	13
1.1 Socialinio pedagogo poreikis ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje teikiant pagalbą vaikams ir jų šeimoms	13
1.2 Socialinio pedagogo pagalbos būdai teikiant pagalbą vaikams ir šeimoms ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje	16
1.3 Socialinio pedagogo pagalbos poreikis ikimokyklinio ugdymo mokytojams	20
II. SOCIALINIO PEDAGOGO VEIKLOS IKIMOKYKLINĖJE UGDYMO ĮSTAIGOJE	
EMPIRINIS TYRIMAS	23
2.1 Tyrimo metodika ir organizavimas	23
2.2 Tyrimo etika	27
2.3 Socialinių pedagogų požiūrio į vykdomą veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje tyrimo duomenų analizė	29
2.4. Ikimokyklinio ugdymo mokytojų požiūrio apie socialinio pedagogo veiklos būdus ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje tyrimo duomenų analizė	43
DISKUSIJA	55
IŠVADOS	57
REKOMENDACIJOS	59
LITERATŪRA	60
PRIEDAI	66

IVADAS

Šiuolaikinėje visuomenėje vyrauja socialinis, politinis ir ekonominis nestabilumas, šie veiksniai persikelia ir į ugdymo įstaigas, nulemdami vaikų socialinį ir fizinį nesaugumą. Vaiko saugumas ir stabilumas daro didelę įtaką jo elgesiui, savivertei, savijautai, lemia norą lankyti ugdymo įstaigą. Mokslininkų teigimu, patyčios, užgauliojimai, įvairaus pobūdžio smurtas kelia vaikams sunkumų bendraujant, užmezgant naujus santykius, bendraudami jie tampa drovūs, įsitempę (Trakšelys, Martišauskienė, 2016). Vis dažniau pastebima, kad daugėja ankstyvojo amžiaus vaikų turinčių emocijų, elgesio, adaptacijos sunkumų, tai lemia įvairios priežastys: nepalanki socialinė aplinka, tėvų alkoholizmas, tėvų migravimas į užsienį paliekant vaikus augti su giminaičiais, santykių su tėvais sunkumai. Visais atvejais kenčia vaikai. Pedagogai ir specialistai stokoja socialinių kompetencijų, kaip dirbti su vaikais, esant nepalankiai susiklosčiusioms sąlygoms (Ališauskienė, 2005). Dažnėjančios socialinės, psichologinės problemos: tėvų alkoholizmas, bedarbystė, asocialus gyvenimas, psichologinis stresas darbe, ypač veikia vaiko psichologinį ir socialinį vystymąsi (Kvieskienė, 2003, Leliūgienė, 2002, Miškinis, 2003, Leliūgienė, 2005).

Mokslinėje literatūroje teigiama, kad socialinių įgūdžių ugdymas prasideda šeimoje. Todėl labai svarbu, kad patekęs į naują aplinką, vaikas susipažintų su veikiančiomis taisyklėmis, ir prisidėtų prie jų kūrimo. Jau ankstyvojo amžiaus vaikus reikia vis dažniau įtraukti į bendrą veiklą, nes ankstyvajame amžiuje greičiau įprantama kaip reikia tinkamai elgtis, greičiau suprantama, kas yra geras ir kas yra blogas elgesys. Siekiant užtikrinti, kad vaikai turėtų galimybę socialiai, fiziškai, emociškai ugdytis tam reikia sudaryti harmoningas ugdymo sąlygas, teigia J. Kavaliūlienė (2014). Ugdymo įstaigoje įvykusias ir esančias socialines problemas turėtų padėti spręsti socialinis pedagogas, nes gali geriausiai pritaikyti turimas žinias ir kompetencijas sprendžiant vaikų ugdymosi problemas. Jeigu tokio specialisto ugdymo įstaigoje nėra, tai ši funkcija atitenka kitam specialistui, kuriam yra sunkiau išspręsti problemas, dėl žinių ir kompetencijų trūkumo. Socialinis pedagogas ugdymo įstaigoje galėtų padėti išspręsti pedagogams kylančias problemas, įgyvendinti švietimo strategijas, bei patenkinti probleminių grupių poreikius (Burvidytė, 2015, Loveless, 2019).

Ne tik vaikams ir tėvams reikia pagalbos ugdymo įstaigoje, pedagogai taip pat patiria problemų, dirbdami su vaikais, kurias gali padėti išspręsti socialinis pedagogas, tačiau ne visos ikimokyklinės įstaigos jį turi. Dažniausiai pasitaikančios problemos yra tokios, kaip darbas su specialiuoju ugdymo poreikių turinčiais vaikais, darbas su vaikais iš socialinės rizikos patiriančių šeimų, informacijos stoka, kaip dirbti su vaikais, kuriems reikia specialios priežiūros, užtikrinti jų gerovę (Šimkienė, Ališauskas, 2013).

Ugdymo įstaigos, kuriose dirba socialinis pedagogas, ne visuomet gali gauti kokybišką pagalbą, nes nustatytas maksimalus skaičius mokinių vienam socialiniam pedagogui (400 vaikų). Ši nuostata įsigaliojo nuo 2018m. Nuostatoje pabrėžiama, kad 50 procentų savo darbo socialinis

pedagogas turi skirti darbui su mokiniais ir mokytojais, jam negali būti užduodami papildomi darbai iš administracijos. Mokinių skaičius labai didelis ir visiems suteikti pagalbą, juos pakonsultuoti, ar išspręsti problemai beveik neįmanoma, Lietuvos švietimo ir mokslo ministerijos įsakymas Lietuvos švietimo mokslo ir sporto ministerija, atnaujinti dokumentai, apibrėžiantys socialinio pedagogo darbą ir atsakomybę, 2016). Mokyklose socialinių pedagogų kur kas daugiau nei ikimokyklinėse ugdymo įstaigose, 2016m. mokyklose dirbo 900 socialinių pedagogų, (Lietuvos švietimo mokslo ir sporto ministerija, atnaujinti dokumentai, apibrėžiantys socialinio pedagogo darbą ir atsakomybę, 2016) ikimokyklinėse ugdymo įstaigose 2016m. dirbo 75 socialiniai pedagogai, 2018m. dirbo 112 socialinių pedagogų (Lietuvos švietimas skaičiais 2017, 2017), tai rodo didelį socialinių pedagogų darbuotojų skirtumą, tarp mokyklų ir ikimokyklinių ugdymo įstaigų.

Mokslinis temos ištirtumas. Lietuvių autoriai plačiai nagrinėjo vaikų problemas ugdymo įstaigose, kurias sprendžia socialinis pedagogas. D. Ciparytė, A. Bagdonas (2018) ir S. Burvidytė (2017) analizavo agresyvių vaikų elgesį, netinkamo elgesio atsiradimo priežastis, G. Kvieskienė (2003, 2005) gilinosi į vaikų teises, lygių ugdymo galimybių įgyvendinimą, ankstyvąją pagalbą ir prevenciją. M. Leliūgienė (2003, 2005) analizavo šeimos socialinį bei psichologinį klimatą, K. Kovaitė (2016) apibūdino pagalbos šeimai teikimo modelį, K. Trakšelys, D. Martišauskienė (2016) analizavo pedagogų problemas ugdymo įstaigose. Užsienio mokslininkai taip pat domisi vaikų problemomis, kuria pagalbos modelius. E., Black, M., Bettencourt, C., Cameron (2017) nagrinėjo socialinio pedagogo svarbą ugdymo įstaigoje, P. Patrie (2013) aprašė socialinio pedagogo vykdomas funkcijas, B., Lovelees (2019) apibūdino socialinio pedagogo poreikį ir jo vykdomas funkcijas ugdymo įstaigoje. L.,V.,W., Gualtherie (2012) pateikė rekomendacijas darbui su šeimomis, kurios turi socialinių problemų, J., Kornbeek, N.,R., Jensen (2009) analizavo socialinių pedagogų ugdymo institucijose darbo instrukcijas.

Socialinio pedagogo veikla dažniausiai analizuojama mokyklos kontekstu, ikimokyklinėse ugdymo įstaigose ši veikla mažai tyrinėta, todėl svarbu iširti socialinių pedagogų vykdomą veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje, išanalizuoti socialinių pedagogų ir ikimokyklinio ugdymo mokytojų požiūrį į socialinio pedagogo vykdomą veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje.

Mokslinis probleminis klausimas: Kokia yra socialinio pedagogo veikla ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje?

Objektas – Socialinio pedagogo veikla ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje.

Tikslas – Teoriškai ir empiriškai pagrįsti socialinio pedagogo veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje.

Uždaviniai:

- 1) Išanalizuoti socialinio pedagogo veiklos ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje teorinius aspektus.
- 2) Atskleisti socialinių pedagogų požiūrį į vykdomą veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje.

- 3) Ištirti ikimokyklinio ugdymo mokytojų požiūrį apie socialinio pedagogo veiklą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.
- 4) Pateikti siūlymus dėl socialinio pedagogo veiklos tobulinimo ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje.

Darbo metodai: mokslinės literatūros ir dokumentų analizė, pusiau struktūruotas interviu metodas, kokybinė turinio analizė. Tyrime dalyvavo 2 informantų grupės: ikimokyklinio ugdymo socialiniai pedagogai ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų mokytojai.

Teorinė nuostata. Apibūdinant socialinio pedagogo darbą, galima pritaikyti humanizmo teoriją, H. Aizenko (1971) apibūdina, kad humanizmas reiškia laisvę, lygybę tarp žmonių ir teigiamus individo potyrius. Humanistas žmogus, anot filosofo, yra toks žmogus, kuris rūpinasi žmonijos ateitimi, svarbiausias humanisto rūpestis yra žmogaus gerovė, (Morkūnienė, 2002, Hollis, 1972). A. Maslow (1969) savo humanizmo teorijoje teigia, kad didžiausias pedagogo tikslas yra padėti žmogui tapti pozityviu ne tik sau, bet ir kitiems žmonėms, labiau susikoncentruoti ne tik į save, bet ir į visuomenę, stengtis pajusti harmoniją su savimi ir su aplinka. Taip pat gebėti prisiimti atsakomybę už atliktus veiksmus, gebėti rasti tinkamus sprendimų būdus, nepakenkiant aplinkiniams (Thoresen, 1972). Humaniškumo principais savo darbe remiasi socialinis pedagogas, kuriam svarbiausias objektas yra žmogus, jo vertė ir laisvė, tarpusavio santykiai grindžiami pagarba vienas kitam.

Darbo struktūra. Darbas susideda iš įvado, 2 dalių (teorinės ir empirinio tyrimo), išvadų, diskusijos, santraukos, iš 60 šaltinių literatūros sąrašo ir 5 priedų. Darbo apimtis be priedų 63 puslapiai.

I. SOCIALINIO PEDAGOGO VEIKLOS TEORINĖS PRIELAIDOS

1.1 Socialinio pedagogo poreikis ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje teikiant pagalbą vaikams ir jų šeimoms

Pastaruoju metu vis dažniau pastebima, kad jau ikimokykliniame amžiuje daugėja vaikų turinčių emocijų, elgesio, adaptacijos sunkumų. Psichosocialinio pobūdžio problemos gali kilti dėl gimdymo metu kilusių pažeidimų, nepalankios socialinės aplinkos (tėvų nepriežiūros, skurdo, alkoholizmo, tėvų emigravimo į užsienį), prieraišumo su tėvais sutrikimų. Visais atvejais kenčia vaikai, jiems reikalinga pagalba, tačiau specialistai vis dar patiria įtampą, stokoja socialinių ir edukacinių kompetencijų norėdami įveikti nepalankias situacijas (Ališauskienė, 2005). Vaikai augantys skurdžioje aplinkoje yra priskiriami prie nepasiturinčiųjų socialinės grupės. Nepriteklūs šeimoje mažina vaiko galimybes gauti tinkamą išsilavinimą, sveikatos apsaugą, tinkamą ugdymą. Skurdas šeimoje yra socialinę atskirtį skatinantis veiksnys. Mažinti vaikų skurdą siekiama įvairiomis skurdo prevencijos programomis, kurios būtų nukreiptos ne tik į pagalbą vaikams, tačiau ir skurdo šalinimui šeimoje. Pagrindinės skurdo prevencinės priemonės; socialinė parama nepasiturintiems šeimoms, ypatingas dėmesys skiriamas vaikams iš socialinės rizikos šeimų, socialinė pagalba skurstantiems, (Jonutytė, Rupšienė, Kučinskienė, 2006).

Moksliniuose šaltiniuose teigiama, kad vaikai perima tai, ką mato artimiausioje aplinkoje, todėl jų ugdymas yra visuomenės kultūros perdavimo dalis. Stebint vaikų elgesį galima išvelgti besiformuojančias vertybes, kurios atspindi vaiko santykį su aplinka ir visuomene. Santykis gali būti tiek pozityvus, tiek negatyvus ir atskiriems žmonėms skirtinga santykių kokybė gali užtikrinti gyvenimo kokybę. Tiek Lietuvos miestuose, tiek rajonuose vyksta socialiniai ir ekonominiai pokyčiai, kurie paliečia kiekvieno žmogaus gyvenimo kokybę, o tai tiesiogiai veikia tarpusavio santykius, vaikų ugdymo procesui, gyvenimo kokybiškumą. Darbo neturėjimas, tai viena aktualiausių problemų rajonuose, dėl kurios didėja šeimų patiriančių socialinę riziką, tai kelia grėsmę vaikų saugumui ir jų ateičiai. Nesaugi aplinka daro neigiamą įtaką vaiko socializacijos procesui vaikystėje, ir vėliau lems šių žmonių gyvenimo kokybę. Pokyčiai namuose, mokykloje, visuomenėje, į kuriuos vaikai ypač jautriai reaguoja, formuoja jų elgesį (taip pat ir agresyvų), vertybines orientacijas nei nuostatas (Burvytė, 2018).

D. Ciparytė ir A. Bagdonas (2018) teigia, kad vaiko agresyvų elgesį veikia biologiniai ir socialiniai veiksniai. Vaikų elgesys ankstyvajame amžiuje priklauso nuo socializacijos proceso. Didžiausią įtaką socializacijai daro šeima, ugdymo institucija, žiniasklaida, draugai. Pagrindinis išskiriamas veiksnys – šeima, kuri gali suformuoti ir paskatinti agresyvų vaiko elgesį. Vaikas, kuris elgiasi agresyviai ugdymo institucijoje sukelia problemines situacijas tiek pedagogams, tiek tėvams, kurie neturi pakankamai žinių apie vaiko agresiją, negali tinkamai suteikti pagalbą. A., Dilytė,

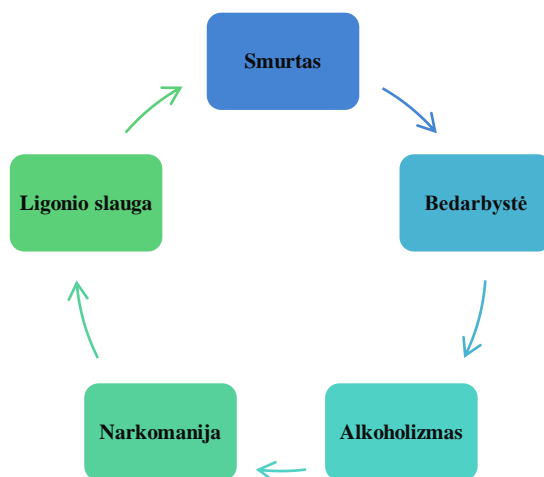
O., Mačiulytė ir kt. (2018) išskiria nepalankius aplinkos veiksnius tokius kaip: nuolatiniai pykčiai ir bėrimai šeimoje, psichologinis ir fizinis smurtas šeimoje, tėvų dėmesio stoka, psichologinis spaudimas iš tėvų, liepimas pasirinkti vieną iš tėvų skyrybų atveju. Esant tokioms nepalankioms aplinkybėms, vaikai dažniau patiria psichologinių problemų, yra dažniau linkę nusikalsti, tampa agresyvūs, vaikams pasitaiko nepastovi nuotaika, jie tampa irzlūs, maištingi, nepaiso taisyklių. Kai vaiko socialiniai ir emociniai poreikiai šeimoje yra nepatenkinami, vaikas gali turėti socialinių santykių kūrimo sunkumų.

Ypatingo dėmesio ir specialaus ugdymo reikia specialiųjų poreikių turintiems vaikams, kurie dėl kompleksinių sutrikimų ar negalios turi integracijos problemų į ugdymo įstaigas. Ugdant tokius vaikus svarbiausias uždavinys yra padėti jiems adaptuotis, kad jie nebūtų vien stebėtojai, gebėtų realizuoti savo fizinius ir dvasinius gebėjimus. Vaikai turintys tam tikrų specialiųjų ugdymosi poreikių gali būti ugdomi specialiojo ugdymo įstaigose, arba gali būti integruojami į bendrąsias ugdymo įstaigas. Taip jiems skiriamas individualizuotas ir pritaikytas pagal vaikų poreikius ugdymas (Kiušaitė, 2012).

Papildomos pagalbos prireikia šeimoms, kurių nariai serga sunkiomis, nepagydomomis ligomis, taip iškyla socialinės integracijos problemų, kurios veikia ne tik suaugusiuosius, bet ir vaikus. Dažnai tokie vaikai yra priskiriami prie grupės, kuriai reikalinga specialistų pagalba, nes tėvų galimybės patenkinti vaiko poreikius dėl ligos yra ribotos. Šeima ne visada gali užtikrinti vaiko kokybišką ugdymą ir socializaciją, todėl pagalbą teikti turi ugdymo įstaiga, kurios tikslas padėti vaikui susidūrus su problemomis ir jas įveikti. Ugdymo įstaiga turėtų bendradarbiauti su įvairiomis pagalbos institucijomis ir užtikrinti kokybišką socialinę pedagoginę pagalbą vaikams, kurių tėvai sunkiai serga (Klanienė, Kaktavičiūtė 2016). Visus sunkumus, kurie iškyla dėl sergančiojo šeimoje galima suskirstyti į objektyvius (padidėjusios išlaidos, sutrikęs įprastas gyvenimo ritmas ir būdas) ir subjektyvius (emocinė būsena, baimės jausmas, kaltė, įniršis ir kt.). Šeimos, kurios patiria problemas, dažniausiai linkusios atsiskirti nuo visuomenės, vengia socializuotis. Šeimų socialinę atskirtį gali lemti ne tik šeimos nario slaugymas, tačiau ir ilgalaikis nedarbas, skurdas, nepakankamas dalyvavimas visuomeniniame gyvenime, žemas lygis šeimoje, nepasitikėjimas savimi, išsilavinimas ir kt. Visuomenėje socialinė atskirtis tapatinama su skurdu, teigia M., Dumbliauskienė ir S., Braukylaitė (2010).

Pagalbos gali reikėti šeimai ir vaikams, kurių šeimoje vartojami narkotikai. Narkomanija šeimoje pirmiausia paliečia vaiką, jo vystymąsi, emocinę būklę. Dauguma vaikų užauga ne pilnose šeimose, dažniausiai visais buitiniiais ir finansiniais reikalais rūpinasi mama, nes tėvas vartoja narkotikus, arba atvirksčiai. Todėl augdamas tokioje šeimoje vaikas praranda labai daug. Pirmiausia vaikas negauna emocinės paramos, globos, dėmesio, vaikas neišmoksta tinkamai reikšti savo jausmų ir rodyti emocijų. Tokiu atveju apsunkinamas vaiko bendravimas su kitais vaikais ir

suaugusiais, jam sunku adaptuotis visuomenėje. Galima teigti, kad visi sukaupti neigiami jausmai, vaikui gali pasireikšti ugdymo institucijoje, kurioje jis praleidžia daugiausia laiko, todėl jam reikalinga specialistų pagalba, papildomas mokytojų ir aplinkinių dėmesys, (Jurgaitienė, 2007) Dažniausiai šeimų patiriamos socialinės problemos, pavaizduotos 1pav.

1pav. Šeimų socialinės problemos. Sudaryta darbo autorės

S. Burvidytės (2017) ir V. W. Gualthérie (2012) teigia, vaikai atvykę iš problemų turinčių šeimų, vis dažniau atstumiami ne tik vaikų, tačiau ir pačių pedagogų, todėl dažniausiai vaikų socialinių įgūdžių formuotoju tampa socialinis pedagogas. Vis dažniau pateikiama informacija apie blogėjančią vaikų elgesį, taip galima daryti prielaidą, kad šiems vaikams reikalinga pagalba. Jau ankstyvajame ikimokykliniame amžiuje vaikams reikia padėti ugdyti charakterio bruožus, kurie padės jiems jaustis saugiai visuomenėje. Šeimoje, kurioje auga vaikas, turintis elgesio problemų, susiduria su iššūkiais, su realia rizika, kad problemos vis didės ir taps vis sudėtingesnės, taip sukeldamos realią grėsmę vaikams, jų raidai ir saugumui. Visose situacijose šeimai ir vaikams reikalinga pagalba, šią funkciją atlieka socialinis pedagogas. Gimęs vaikas patenka į aplinką, kurioje žmonės jau gyvena savo sutartomis taisyklėmis. I. Statkevičienės (2015), teigia, kad augančiam vaikui tenka iš vienokios bendruomenės pereiti į kitą. Kai vaikai iš šeimos aplinkos išsina į ikimokyklinę ugdymo įstaigą, jie turi išmokti prisitaikyti ir laikytis tam tikrų kitų taisyklių ir susipažįsta su įvairesniu pasauliu.

Vaikai išmokę bendrųjų gyvenimo taisyklių iš šeimos, ateina su savo patirtimi į ikimokyklinę ugdymo įstaigą, kurioje mokytojų ir specialistų pagalba įgauna socialinių įgūdžių, žinių ir patirties, (Szerlag, 2017).

Apibendrinimas. Išanalizavus dokumentus ir mokslinę literatūrą galima teigti, kad socialinio pedagogo poreikis Lietuvos darželiuose vis auga. Vaikų su problemomis daugėja, jiems reikalinga specialistų pagalba, pedagogai stokoja kompetencijų, spręsdami problemas. Pedagogo pareiga tampa ne tik ugdymo organizavimas, bet įvairių problemų sprendimas ir koordinavimas, pagalbos teikimas vaikams. Socialinis pedagogas tampa tarsi jungiamoji grandis tarp pedagogų, vaikų ir tėvų.

Socialinis pedagogas atsakingas už vaikų gerovę ugdymo įstaigoje, todėl įstaigos, kurios neturi šio specialisto, ne visada gali užtikrinti, kad vaiko poreikiai bus patenkinti.

1.2 Socialinio pedagogo pagalbos būdai teikiant pagalbą vaikams ir šeimoms ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje

Ikimokyklinio amžiaus vaikams reikalinga specialistų ir pedagogų pagalba, siekiant išugdyti harmoningą charakterį, kuris jiems padės pasitikėti savimi ir jaustis saugiai bendruomenėje. Pedagogams ir kitiems ugdytojams reikia analizuoti vaikų raidą ir siekti sudaryti kuo palankesnes ugdymosi sąlygas. Šiomis dienomis elgesio problemų turinčių vaikų skaičius vis auga, iš to kyla socialinės problemos, tiek namų, tiek ugdymo įstaigos aplinkoje. Siekiant sudaryti tinkamas ugdymo sąlygas, kad vaikai turėtų galimybę fiziškai, protišcai, socialiai ir emociškai ugdytis, socialinė pedagoginė pagalba įgauna prasmę.

B. Loveless (2019) teigimu, socialinis pedagogas darželyje šiandien tampa tarsi tam tikrų socialinių pokyčių agentu, kuris koordinuoja socialines grupes kartu įgyvendindamas švietimo strategiją. Viena iš jo funkcijų – ne tik vaikams, bet ir jų tėvams/globėjams padėti dalyvauti jų socialinėje, politinėje, ekonominėje ir kultūrinėje aplinkoje bei kiek įmanoma labiau integruotis į darželio bendruomenę, visuomenę. Socialiniai pedagogai dirba įvairiose situacijose siekdami patenkinti visų grupių kultūros, gerovės ir dalyvavimo visuomenės gyvenime poreikį. Socialinio pedagogo darbas darželyje turi du labai ryškius aspektus: *mokymą ir gerovę bei rūpinimąsi žmonėmis*. Socialiniai pedagogai yra atsakingi ir už tas švietimo sritis, kuriose nėra specialių reglamentų, tačiau būtini tam tikri veiksmai padedantys socialiai pažeidžiamoms grupėms, žmonėms, kurie turi socialinių problemų ar sunkumų prisitaikdami prie savo aplinkos. Vaikas jau savaime yra socialiai pažeidžiamas, todėl socialinio pedagogo darbas darželyje dėl šios priežasties yra ypatingai svarbus. Vaiko socialiniai ir emociniai gebėjimai, vystymasis yra toks pat svarbus sėkmingam tolimesniam mokymuisi kaip ir pažintiniai gebėjimai. Šis vystymasis prasideda prieš mokyklą ir tampa pagrindu visai jo akademinėi karjerai. Vaikų darželis yra ypač svarbus šios raidos srities laikotarpis; čia išmokstami ir įtvirtinami pagrindiniai tinkamo socialinio elgesio įgūdžiai.

Ikimokyklinės ugdymo įstaigos, kurios neturi socialinių pedagogų, gali kreiptis į socialinę pedagoginę pagalbą. *Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo vaikui ir mokiniui tvarkos apraše (2016)*: socialinės pedagoginės pagalbos paskirtis yra bendrauti ir bendradarbiauti su tėvais, jiems padėti užtikrinant mokinio teisę į mokslą, išanalizuoti ir likviduoti priežastis, jeigu vaikas nenori ar negali lankyti ugdymo įstaigos. Socialinis pedagogas privalo padėti vaikui pasirinkti ugdymo įstaigą pagal jo fizines ir protines galias, bei joje prisitaikyti. Bendradarbiaujant su vaiko tėvais, socialiniais pedagogais, pedagoginiais darbuotojais ugdyti vaikų socialinius įgūdžius. Socialinės pedagoginės pagalbos paskirtis:

- Padėti vaikui suteikiant teisę į mokslą;
- Užtikrinti vaiko saugumą mokykloje;
- Pašalinti problemas, susijusias su vaiko ugdymu;
- Siekti, kad vaikas lankytų mokyklą, nepaisant to, ar jis vengia tai daryti, ar tam nėra galimybių,
- Padėti vaikui integruotis į bendrąjį ugdymą pagal jo protines ir fizines galias.

Bet kokia iškilusi problema, kurios sprendimui reikalingas socialinio pedagogo įsikišimas, prasideda nuo problemos identifikavimo, apima tokius etapus kaip: pasirengimas, analizavimas ir informacijos surinkimas (Burvidytė, 2015).

Pagrindinis socialinio pedagogo veiklos tikslas – vaiko gerovė, teigia G. Kvieskienė (2003). Socialinio pedagogo veikla grindžiama siekiu užtikrinti vaiko pozityvią integraciją į visuomenę, padėti lengviau adaptuotis bendruomenėje, švietimo įstaigose. Padėti pasinaudoti visomis teikiamomis galimybėmis, priimti tinkamus sprendimus, mokyti tapti savarankiškais žmonėmis, augti garbingais ir dorais piliečiais. Siekiant užtikrinti, kad socialinio pedagogo veikla būtų kokybiška, labai svarbu, bendravimas ir bendradarbiavimas su ugdymo įstaigos visuomene, mokytojais, tėvais ir kitais specialistais. Socialinis pedagogas visada yra Vaiko gerovės komisijos narys, kuris dirba kartu su ugdymo įstaigos darbuotojais, todėl bendradarbiavimas tarpusavyje yra neatsiejama darbo dalis.

Socialinis pedagogas teikia informaciją visuomenei, apie aktualias vaikų socialines problemas, siekdamas palankesnio visuomenės įtraukimo jas sprendžiant, bendradarbiaudamas su tėvais ar globėjais padeda ugdyti vaiką, suprasti jo socialinius ir psichologinius poreikius, gilinasi į vaiko turinčio vystymosi sutrikimų poreikius, padeda geriau suvokti tėvų teises ir pareigas. Socialinis pedagogas kuria socialinės partnerystės veiklas su įvairiomis institucijomis (policija, sveikatos specialistais, vaiko apsaugos tarnyba ir kt. (Vyšniauskaitė, Minkutė, 2008).

Užsienio autoriai (Black, Bettencourt, Cameron, 2017), (Patrie, 2013) ir (Kornbeck, Jensen, 2009), nurodo, kad socialinis pedagogas mokykloje pakeičia vaikų gyvenimus klasėje. Vaikai kurie turi integracijos, dėmesio sutelkimo ar kitų problemų, visuomet gauna socialinio pedagogo pagalbą. Daugelis šeimų dažnai keičia gyvenamą vietą, vaikams sunku adaptuotis naujoje mokykloje, todėl socialinis pedagogas nuolat būdamas klasėje padeda jiems jaustis saugiams ir laimingiems. Autorių teigimu, socialinis pedagogas padeda ne tik tiems vaikams, kurie patiria socialinę atskirtį, bet ir visiems klasėje esantiems vaikams, skirdamas jiems dėmesio. A. Boller (2012) kalbėdama apie adaptacijos laikotarpį ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje, pabrėžia, kad vaikas patenka į visai kitokią aplinką negu šeimoje, todėl vaikui reikia laiko priprasti. Ilgą laiką leisdamas triukšmingoje ir judrioje aplinkoje, vaikas tampa pavargęs, patiria stresą. Naujoje aplinkoje pradeda jaustis gerai tik tada, kai su visais užmezga santykius ir artimą ryšį.

Autorių (Patrie, 2013) ir (Kornbeck, Jensen, 2009) teigimu, socialinis pedagogas tai tarsi visa visuomenė. Socialinis pedagogas pirmiausia yra bendruomenės dalis. Jis sujungia visuomenės narius, padeda jiems išspręsti susidariusias problemas. Socialinis pedagogas dirba tiek su visais asmenimis bendrai, tiek su individualiu asmeniu. Šiomis dienomis, socialinio pedagogo pagalbos reikia ne tik vyresnio amžiaus paaugliams, tačiau ir vaikams, todėl amžiaus riba nėra apibrėžta. Socialinių problemų sritys (netinkamas vaikų, paauglių elgesys, narkotikų vartojimas, nusikalstamumas) yra pagrindinis socialinio pedagogo susirūpinimas, kuris reikalauja įvairių problemų sprendimų metodų ir teorinių žinių. Vaikų ir paauglių problemos iš gatvės persikelia į ugdymo institucijas, todėl labai svarbu specialistams tai laiku pastebėti ir imtis prevencinių priemonių.

Veiklos, kurios nurodo socialinio pedagogo teikiamą pagalbą ugdymo institucijoje pateikiamos autorių (Vyšniauskaitės, Minkutės, 2008) ir Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo vaikui ir mokiniui tvarkos apraše (2016):

Šviečiamoji veikla: *supažindina šeimas su socialine ir teisine informacija, ugdo tėvų atsakomybę bei sugebėjimą priimti tinkamus sprendimus vaiko auklėjimo atveju, stengiasi diegti tėvams žmogiškąsias vertybes, auklėjimo metodus, konfliktų sprendimo būdus, formuoja šeimų vertybes.*

Koordinacinė veikla: *socialinis pedagogas palaiko ryšius su institucijomis ir organizacijomis, kurios teikia socialinę, pedagoginę, psichologinę ir teisinę pagalbą. Taip pat tiria ir koordinuoja socialinės pedagoginės pagalbos poreikį.*

Vadybinė veikla: *socialinis pedagogas bendradarbiauja su bendruomene ir įvairiomis institucijomis, siekdamas, kad būtų patenkinami mokinio poreikiai. Mokykloje keičia pedagogų ir kitų darbuotojų požiūrį į mokinį, kad mokinys yra asmenybė, kad gerumu galima labiau paveikti mokinio elgesį, negu nuobaudomis.*

Prevencinė veikla: *siekdamas efektyvių darbo rezultatų socialinis pedagogas turi įvertinti šeimos funkcijas, jeigu išvelgia problemą, turi imtis prevencinių priemonių, keisti situaciją.*

Tiriamoji veikla: *socialinis pedagogas vykdo tyrimą siekdamas išsiaiškinti ir įvertinti vaiko ugdymosi sunkumus, aplinkos poveikį jo gerovei.*

Tarpininkavimas: *siekiant įgyvendinti vaiko teises ir interesus, vykdomas tarpininkavimas, kuris padėtų atrasti tinkamus problemos sprendimo būdus.*

Pagalbos tinklo kūrimas – *vykdomas siekiant užtikrinti kompleksiskai teikiamos pagalbos vaikui teikimą.*

2pav. Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo būdai. Sudaryta darbo autorės.

Dokumentas reglamentuojantis socialinio pedagogo veiklą yra Lietuvos Respublikos Švietimo 2016 m. lapkričio 2 d. Įsakymas dėl mokyklos socialinio pedagogo pavyzdinio pareigybės aprašo patvirtinimo Nr. V-951, kuriame nurodoma:

1. Pagrindinis mokyklos socialinio pedagogo veiklos tikslas – užtikrinti mokslo prieinamumą vaikui, mokiniui, sudaryti sąlygas tinkamai ugdytis.
2. Mokyklos socialinis pedagogas bendradarbiauja su kitais pedagoginiais darbuotojais, klasių vadovais, kitų sričių specialistais, tėvais (globėjais, rūpintojais) ir mokyklos bendruomene.
3. Mokyklos socialinio pedagogo veikla grindžiama vaiko ir mokinio interesais, vaiko dalyvavimu priimant su juo susijusius sprendimus, bendradarbiavimo, konfidencialumo principais.
4. Mokyklos socialinis pedagogas dirbdamas vadovaujasi tarptautiniais ir nacionaliniais teisės aktais, kurie reglamentuoja socialinės pedagoginės pagalbos teikimą.

Išanalizavus valstybinius dokumentus Lietuvos Respublikos Švietimo 2016 m. lapkričio 2 d. Įsakymą dėl mokyklos socialinio pedagogo pavyzdinio pareigybės aprašo patvirtinimo Nr. V-951, Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo vaikui ir mokiniui tvarkos aprašą (2016), galima išvelgti, kad socialinio pedagogo veikla labiau orientuota į mokyklą ir pasigendama detalizavimo veiklos ikimokyklinėse ugdymo įstaigose. Lietuvos ikimokyklinės ugdymo įstaigos remdamos šiais valstybiniais dokumentais, sudaro socialinio pedagogo pareigybių aprašą, kuriuo remiasi darželio socialinis pedagogas.

Apibendrinimas. Socialinis pedagogas teikdamas pagalbą ugdymo institucijose naudoja įvairius būdus ir formas. Tarpininkaudamas, bendradarbiaudamas ir šviesdamas vaikus bei šeimas siekia užtikrinti vaiko teisę į mokslą, kokybišką ugdymo procesą, koordinuodamas ir vadovaudamas specialistams institucijoms siekia teikiamą pagalbą vaikams, tirdamas vaikų problemas, užsiima prevencinėmis priemonėmis, kad problemų skaičius sumažėtų.

1.3 Socialinio pedagogo pagalbos poreikis ikimokyklinio ugdymo mokytojams

Ekonominiai, politiniai pokyčiai daro neigiamą įtaką žmonių buičiai, socializacijai visuomenėje, iš to kyla įtampa tarp skirtingų socialinių grupių vaikų. Suteikiant socialines paslaugas turėtų mažėti socialinė įtampa tarp skirtingų grupių vaikų, jie turėtų būti vienodai įtraukti į ugdymosi procesą. Edukacines ir socialines paslaugas ugdymo įstaigoje teikia pedagogai, administracija ir pagalbos vaikui specialistai. Pedagogai atlieka svarbiausią vaidmenį tenkinant vaikų poreikius ir sprendžiant problemas, tačiau, kai jiems tai padaryti pasidaro per sunku, reikalinga specialistų pagalba. (Trakšelys, Martišauskienė, 2016). Dirbdami su vaikais ugdymo įstaigoje, pedagogai kasdien susiduria su įvairiomis problemomis. Mokslininkai, kurie nagrinėja pedagogų darbo teorinius aspektus, teigia, kad viena iš problemų, kurias patiria pedagogai yra ugdymo organizavimas vaikams turintiems emocinių ir elgesio sutrikimų. Mokytojas turi užtikrinti lygiavertį ir demokratinį ugdymą kiekvienam vaikui, tačiau šiuo atveju pedagogams iškyla sunkumų. Pirmiausia pedagogas turi įvertinti vaiko poreikius, analizuoti vaiko elgesį, iš anksto numatyti veiklos strategijas, bendradarbiauti su vaiko gerovės komisija, taikyti specialistų siūlomas rekomendacijas. Priemonių pasirinkimas, ugdymo aplinkos pritaikymas, gebėjimas įtraukti vaiką į ugdymo procesą, sunkus uždavinys pedagogui, kuris turi rūpintis kitų esančių klasėje mokinių gerove ir ugdymu. Siekiant, kad vaikui būtų palanki ugdymo aplinka, prie ugdymo organizavimo turėtų prisidėti ir kiti mokytojai, bei švietimo pagalbos specialistai („Elgesio ar/ir emocijų sunkumų ir arba sutrikimų turintys vaikai: ugdymo paglabos teikimo specifiška“, 2017). Lietuvoje pedagogų patiriamas problemas tyrinėję mokslininkai pateikia tyrimų rezultatus, kurie patvirtina, kad pedagogai kasdien susiduria su problemomis. G. Šimkienės, A. Ališausko (2013) tyrimas atskleidė, kad pedagogams problema yra ne vaiko emocijų ar elgesio sutrikimai, tačiau atskiri bruožai, tokie kaip netinkamas elgesys, dėmesio nesutelkimas. A. Ališausko ir kt. (2011) tyrimas parodė, kad dauguma pedagogų mano, jog vaikai turintys elgesio ir emocijų sutrikimų, turėtų būti ugdomi atskirose klasėse ar ugdymo įstaigose. Taip pat pedagogai teigia, jog ypatingai svarbu, kad vaikams padėtų tėvai ir kiti specialistai, akcentuoja specialiosios ir socialinės psichologinės pagalbos svarbą. Tyrimu atskleista, kad pedagogai nepakankamai vertina savo svarbą ugdymo įstaigoje, o yra linkę vaikus turinčius emocinių ir elgesio sutrikimų nukreipti kitiems specialistams. Tai rodo, kad pedagogai neturi pakankamai motyvacijos, gebėjimų ir žinių veiksmingai organizuoti šių vaikų ugdymą. Adomaitytės (2011) tyrimo rezultatai atskleidė, kad pedagogų nuomone ugdymas būtų veiksmingesnis, jeigu būtų abipusis bendradarbiavimas tarp tėvų ir pedagogų, būtų užmezgamas emocinis ryšys tarp ugdytojo ir ugdytinio, švietimo įstatymai pasikeistų, pedagogai gautų specialius mokymus, kaip planuoti ugdomąją veiklą vaikams su emocijų ir elgesio sutrikimais, būtų pateikta daugiau informacijos, kuri padėtų pedagogams ruošti ugdymo procesui. L. Miltenienės, (2014) empirinio tyrimo rezultatai parodė, kad ugdant vaikus su specialiaisiais ugdymosi poreikiais

pedagogai išskiria keturis vidinius komponentus, kurie nepriskiriami prie problemų, tačiau įvardijami kaip labai svarbūs:

- Pedagogas privalo išmanyti ugdymo vertinimo metodus, turi gebėti juos diferencijuoti;
- Pedagogas turi būti tiek fiziškai tiek morališkai pasirengęs ugdyti skirtingų poreikių vaikus;
- Pedagogas turi pripažinti, kad ugdymas yra socialinė funkcija, o ne našta ar problema;
- Pedagogas turi prisiimti atsakomybę už kiekvieno ugdytinio pasiekimus, jis yra tiesiogiai susijęs su vaiko pažanga ugdyme.

S. Ališauskienė, (2005) siekė nustatyti kaip pedagogai supranta ir vertina socialinę riziką, kaip atpažįsta, kad vaikas yra iš socialinės rizikos šeimos ir kaip spręsti problemas kylančios dėl socialinės rizikos. Tyrimas atskleidė, kad pedagogai supranta socialinę riziką tik pastebėję išorinius veiksnius (fizinis smurtas, narkomanija, konfliktai šeimoje, alkoholio vartojimas šeimoje), atpažinti socialinės rizikos šeimą pedagogams padeda išoriniai požymiai (vaikas netvarkingai aprengtas, smurto žymės, tėvų bendravimas su vaiku, agresyvus vaiko elgesys, vaiko uždarumas). Problemas, kurios kyla dėl socialinės rizikos, tyrimo dalyviai linkę perduoti kitiems specialistams, stengiasi nesigilinti į situaciją, negalvoja pagalbos sprendimo būdų, neieško resursų, kaip padėti vaikui ir socialinės rizikos šeimai. Iš visų pateiktų tyrimų matyti, kad pedagogas retai gauna pagalbą iš socialinio pedagogo, dažniausiai problemas turi išspręsti pats. 1 lentelėje pateikta tyrimų duomenys apie pedagogų patiriamas problemas ugdant vaikus.

Pedagogų patiriamos problemos

Pagalbos trūkumas ugdymo organizavimo procese.	Šimkienė, Ališauskas, 2013
Specialistų pagalbos trūkumas.	Ališauskas ir kt., 2011, Ališauskienė, 2005.
Bendradarbiavimo stoka tarp tėvų ir pedagogų.	Adomaitytė, 2011

1 lentelė. Pedagogų patiriamos problemos. Sudaryta darbo autorės

Iš šių tyrimų duomenų matyti, kad pedagogai nepajėgūs spręsti visų iškilusių problemų, jiems reikalinga socialinio pedagogo pagalba kasdieninėje veikloje. Lietuvoje spręsti problemas mokytojui padeda pedagoginės psichologinės pagalbos teikimo modelis, kuris sudarytas iš trijų lygmenų:

- pirmas lygmuo – švietimo įstaigų vaiko gerovės komisija;
- antras lygmuo – pedagoginė psichologinė tarnyba;
- trečias lygmuo – specialiosios pedagogikos ir psichologijos centras.

Vaiko gerovės komisiją sudaro ugdymo įstaigos vadovo pavaduotojas, švietimo pagalbos specialistai (socialinis pedagogas, specialusis pedagogas, sveikatos priežiūros specialistas,

logopedas, klasės ar grupės mokytojas, tėvai. Vaiko gerovės komisija nagrinėja su vaikais iškilusias problemas, aiškina kodėl vaikai nenoriai eina į ugdymo įstaigą, nesėkmingai mokosi, pažeidinėja taisykles, elgiasi netinkamai, naudoja smurtą prieš kitus (Kiušaitė, 2012). Labai svarbu, kad kiekvienas komisijos narys, savo darbą atliktų tinkamai ir siektų maksimalių rezultatų. Dokumentai, kurie reglamentuoja švietimo sistemą, sudaro galimybę ikimokyklinio ugdymo įstaigoms turėti tinkamus specialistus, kurie galėtų padėti ugdyti vaikus, su specialiaisiais poreikiais. Svarbiausia, kad specialistai bendradarbiautų tarpusavyje, kurdami vaikams programas, taikydami metodines priemones, bei vertindami vaikų būklę. Jei ugdymo įstaigai reikia didesnės pagalbos, kuri yra būtina specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų ugdymo gerovei, pasitelkiama psichologinė pedagoginė tarnyba PPT, kurios pagrindinė veikla teikti pagalbą vaikui, pedagogams ir tėvams arba globėjams. PPT pagrindinis tikslas suteikti paslaugas kuo artimesnėje aplinkoje, kurti paslaugų įvairovę (Balčiūnaitė, 2016). Specialiojo ugdymo paskirtis yra padėti vaikams kurie turi specialiųjų poreikių tinkamai ugdytis integruotose grupėse, skirti tinkamą psichologinę, pedagoginę pagalbą, parengti vaikus savarankiškam gyvenimui visuomenėje. Vaikams turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių iki 3 metų, teikiamas ankstyvasis ugdymas bendrose ikimokyklinėse įstaigose, arba atitinkama pedagoginė pagalba namuose. Ikimokyklinio amžiaus vaikai (3-7 metų), kurie turi specialiųjų poreikių yra ugdomi ikimokyklinių įstaigų bendrose grupėse, ar specialiose ugdymo įstaigose (Lemežytė, 2011).

Apibendrinimas. Pedagogai su problemomis ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje susiduria kasdien. Dažniausiai pasitaikančios yra tokios kaip darbas su specialiųjų poreikių turinčiais vaikais, darbas su vaikais iš socialinės rizikos šeimų, informacijos stoka, kaip dirbti su vaikais, kuriems reikia specialios priežiūros. Tyrimų duomenimis pedagogams trūksta kitų specialistų pagalbos, kuomet iškyla problemų darbe, nes ne visi grupių mokytojai geba išspręsti esamą problemą. Dažniausiai pedagogai problemas yra linkę perduoti kitiems specialistams, pasigendama socialinio pedagogo teikiamos pagalbos, kuri padėtų išspręsti vaikų ir mokytojų problemas.

II. SOCIALINIO PEDAGOGO VEIKLOS IKIMOKYKLINĖJE UGDYMO ĮSTAIGOJE EMPIRINIS TYRIMAS

2.1 Tyrimo metodika ir organizavimas

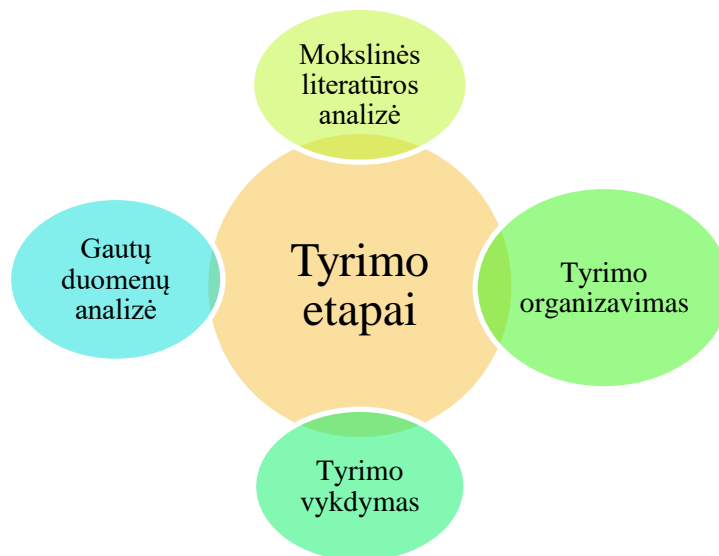
Tyrimas buvo atliktas keliais etapais:

I etapas. Mokslinės literatūros analizė (2019m. rugsėjis – 2020m. balandis). Pirmajame tyrimo etape buvo siekiama suformuluoti baigiamojo darbo temą, išanalizuoti mokslinius šaltinius susijusius su darbo tema. Buvo suformuluotas darbo tikslas, išskirti uždaviniai ir numatytas tyrimo objektas.

II etapas. Tyrimo organizavimas (2020m. kovas – balandis). Antrajame tyrimo etape siekta pasirinkti tyrimo strategiją. Buvo taikytas kokybinis tyrimas norint išsiaiškinti socialinio pedagogo veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje. Atliekant kokybinį tyrimą (pusiau struktūruotą interviu), buvo norima išsiaiškinti socialinių pedagogų nuomonę į jų veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje ir ikimokyklinio ugdymo mokytojų požiūrį į socialinio pedagogo veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje.

III etapas. Tyrimo vykdymas (2020m. kovas) Siekiant iširti socialinio pedagogo veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje, pasirinktas kokybinis tyrimo metodas (pusiau struktūruotas interviu).

IV etapas. Gautų tyrimo dalyvių duomenų analizė ir interpretacija (2020m. balandis).

3paveikslas.

Tyrimo etapai. Sudaryta darbo autorės

Atliekant kokybinį tyrimą, remiamasi interviu metodu ir stebėjimu, kuriais siekiama išsiaiškinti žmogaus vidines elgsenas ir charakteristiką konkrečiuose situacijose. Kokybinio tyrimo metu skatinama sutelkti dėmesį į žmonių mąstymą ir patirtį konkrečiuose situacijose, V. Žydžiūnaitė, S. Sabaliauskas (2017).

Kokybinio tyrimo strategija ir tyrimo instrumentas, buvo formuojamas taip, kad išanalizavus ikimokyklinio ugdymo mokytojų ir socialinių pedagogų nuomonę, būtų suteikta informacija apie socialinio pedagogo veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje. Šiam tikslui įgyvendinti buvo pasirinktas kokybinis tyrimas – pusiau struktūruotas interviu metodas.

Tyrėjas taikydamas šį metodą iš anksto numato interviu klausimus ir jų tvarką, kuriuos naudos interviu metu, tačiau tyrimo metu galimi papildomi klausimai, kurie gali papildyti tyrimą, B. Bitinas, L. Rupšienė, V. Žydžiūnaitė (2008).

Kokybinio tyrimo metu siekiama fiksuoti ne tik verbalinę kalbą, tačiau ir neverbalinę informaciją, kuri gali papildyti tyrimo metu gautus duomenis. Tokiu būdu kokybinis interviu leidžia surinkti gilesnius duomenis susijusius su norima gauti informacija, gauti atvirus informantų atsakymus, kurie išreiškia jų požiūrį, jausmus, nuomonę, patirtį (Gaižauskaitė, Valavičienė, 2016).

Nuo tyrimo tikslo priklauso, kokia bus informantų imtis atliekant kokybinius tyrimus B. Bitinas, L. Rupšienė, V. Žydžiūnaitė (2008).

Duomenų rinkimo metodas. Kokybinis tyrimas siejamas su tiesioginiu interviu. Tai yra interviu forma, kai tyrėjas ir tiriamasis susitinka pokalbiui. Tačiau plečiantis technologijoms ir jų įtakai socialiniam gyvenimui, atsirado poreikis kokybiniam tyrimams naudoti *informacines technologijas*. Pirmiausia buvo naudojamas telefonas, o šiuo metu sparčiai plečiasi kompiuterio ir interneto prieigos naudojimas tyrimams atlikti. Tokie tyrimai vadinami nuotoliniais interviu, kai bendravimas tarp tyrėjo ir tiriamojo vyksta naudojant kokias nors ryšio priemones. Nuotoliniai interviu gali vykti žodžiu ir raštu, kompiuterinės technologijos leidžia pasirinkti, komunikuoti su vaizdu ar be jo. Komunikacija vaizdu leidžia tyrėjui matyti tiriamąjį, taip užtikrinamas kokybiškesnis duomenų rinkimas (Gaižauskaitė, Valavičienė, 2016). Susiklosčius tokioms aplinkybėms, dėl kurių nebuvo galima tiesiogiai susitikti su informantais, buvo panaudotos informacinės technologijos, kurių pagalba atliktas nuotolinis interviu. Kokybinio tyrimo metu buvo naudojamos informacinės technologijos: vaizdiniai skambučiai, elektroninis paštas, socialinis tinklas „Facebook“, susirašinėjimo programėle „Messenger“.

Kokybinio tyrimo metu su socialiniais pedagogais, buvo siekta išanalizuoti socialinių pedagogų patirtį, jų vykdomoje veikloje ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje.

Klausimai informantams buvo suformuluoti pagal 4 problemines temas:

- *socialinio pedagogo veiklos kryptys ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje;*
- *dokumentai, reglamentuojantys socialinio pedagogo veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje;*
- *socialinio pedagogo bendradarbiavimas su tėvais, mokytojais ir kitomis institucijomis;*
- *socialinio pedagogo veiklos rezultatyvumas.*

Socialinių pedagogų klausimų temos ir turinys

Temos	Klausimų turinys
<i>Socialinio pedagogo veiklos kryptys ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje.</i>	<i>Socialinių pedagogų vykdoma veikla, veiklos funkcijos ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje. Kokius metodus ir pagalbos formas naudoja sprenddami vaikų ir problemas, su kokiais iššūkiais susiduria teikdami socialinę pedagoginę pagalbą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje.</i>
<i>Dokumentai reglamentuojantys socialinio pedagogo veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje.</i>	<i>Kokiais valstybiniais ir vidiniais (įstaigos) dokumentais remiasi informantai vykdomoje veikloje ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje.</i>
<i>Socialinio pedagogo bendradarbiavimas su tėvais, mokytojais ir kitomis institucijomis.</i>	<i>Kokiais atvejais ir kokiais būdais, kaip dažnai informantai bendradarbiauja su tėvais, mokytojais ir kitomis institucijomis.</i>
<i>Socialinio pedagogo veiklos rezultatyvumas.</i>	<i>Vykdomos veiklos rezultatai.</i>

Kokybinio tyrimo metu su ikimokyklinio ugdymo mokytojais, buvo siekta išanalizuoti ikimokyklinio ugdymo mokytojų nuomonę apie socialinio pedagogo vykdomą veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje. Klausimai informantams buvo suformuluoti pagal 3 temas:

- *socialinio pedagogo poreikis ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje;*
- *socialinio pedagogo veiklos sritys ir būdai;*
- *ikimokyklinio ugdymo mokytojo ir socialinio pedagogo bendradarbiavimas.*

Ikimokyklinio ugdymo mokytojų klausimų temos ir turinys

Temos	Klausimų turinys
<i>Socialinio pedagogo poreikis ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje.</i>	<i>Informantų patirtis darbe su įvairių grupių vaikais. Grupėje patiriamos problemos, kurias padeda spręsti socialinis pedagogas. Kokiais atvejais informantai kreipiasi pagalbos į socialinį pedagogą.</i>
<i>Socialinio pedagogo veiklos sritys ir būdai.</i>	<i>Informantų nuomonė apie socialinio pedagogo pagalbos teikimo būdus ir formas, socialinio pedagogo teikiama pagalba vaikams ir šeimoms, kokią pagalbą teikia socialinis pedagogas mokytojui.</i>

<i>Mokytojo ir socialinio pedagogo bendradarbiavimas.</i>	<i>Kokiomis formomis ir kokiais būdais informantai bendradarbiauja su socialiniu pedagogu, kokie trikdžiai iškyta bendradarbiaujant, kokie rezultatai pastebimi bendradarbiaujant.</i>
---	--

Tyrimo imtis. Siekiant atlikti kokybinį tyrimą, buvo pasirinktas kriterinės atrankos būdas. Atrenkant informantus, pagrindinis kriterijus buvo, socialiniai pedagogai, kurie dirba ikimokyklinėse ugdymo įstaigose ir ikimokyklinio ugdymo mokytojai, kurių darbovietėse dirba socialinis pedagogas. Informantai buvo ieškomi informacinių technologijų pagalba: analizuojant lopšelių – darželių internetinėse svetainėse administracinę informaciją apie dirbančius specialistus įstaigose, socialinio tinklo „Facebook“ puslapyje paskelbus įrašą apie atliekamą tyrimą. Dėl dalyvavimo tyrime atsiliepė 12 socialinių pedagogų ir 10 ikimokyklinio ugdymo mokytojų.

Tyrimė dalyvavo 2 tiriamųjų grupės. Tiriamieji buvo Lietuvos miestų ikimokyklinių ugdymo įstaigų mokytojai ir socialiniai pedagogai dirbantys ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje. Tyrimo metu buvo apklaustos 6 socialinės pedagogės dirbančios ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje ir 6 ikimokyklinio ugdymo mokytojos. Tyrimo dalyviai buvo koduojami, siekiant išlaikyti konfidencialumą. Kiekvienas socialinis pedagogas buvo užkodotas kodu (A), (žiūrėti 4 lentelę), ikimokyklinio ugdymo mokytojos – kodu (M), (žiūrėti 4 lentelę).

4 lentelė

Socialinių pedagogų demografiniai duomenys

Informantai	Amžius	Išsilavinimas	Socialinio pedagogo darbo patirtis
A1	38m.	Aukštasis	14m.
A2	44m.	Aukštasis	8m.
A3	43m.	Aukštasis	4m.
A4	29m.	Aukštasis	5m.
A5	37m.	Aukštasis	3.5m.
A6	27m.	Aukštasis	2m.

5 lentelė

Ikimokyklinio ugdymo mokytojų demografiniai duomenys

Informantai	Amžius	Išsilavinimas	Pedagoginio darbo stažas
M1	40m.	Aukštasis	13m.
M2	36m.	Aukštasis	12m.
M3	53m.	Aukštasis	32m.
M4	28m.	Aukštasis	3m.
M5	49m.	Aukštasis neuniversitetinis	11m.
M6	32m.	Aukštasis	9m.

Tyrėjo vaidmuo. Atliekant interviu pirmiausia buvo pasisveikinta ir prisistatyta. Pristatytas tyrimo tikslas ir padėkota, kad sutiko dalyvauti tyrime. Pirmiausia paklausta, kokių būdu tyrimo dalyviai nori dalyvauti tyrime – vaizdo skambučiu, paprastu skambučiu, ar pateikti raštu jau suformuotus interviu klausimus. Informantams kurie paprašė atsiųsti klausimus iš anksto, tai buvo padaryta nedelsiant, o informantai kurie norėjo tyrimą atlikti skambučio pagalba, buvo susitartas jiems patogus laikas. Informantų buvo atidžiai klausomasi, nepertraukinėjat jų atsakymų. Gauti atsakymai raštu buvo daug kartų skaitomi, nekomentuojami ir nekritikuojami.

Kokybiniame tyrime tyrėjas yra pagrindinis asmuo, kuris stengiasi suvokti ir išanalizuoti informantų duomenis, nuo tyrėjo patirties priklauso tyrimo kokybiškumas, teigia (Bitinas, 2006)

Patikimumas. Tyrimo patikimumui užtikrinti buvo taikomas trianguliacijos principas. V. Pakalniškienė (2012) teigimu, trianguliacijos taikymas padeda įsitikinti, kad pritaikius skirtingus duomenų rinkimo metodus, gaunami vienodi duomenys. Šiuo atveju pasirinkta atlikti interviu su keliomis informantų grupėmis: socialinius pedagogus ir ikimokyklinio ugdymo mokytojus., tyrimo dalyviai buvo kontroliuojami tyrėjo, informantų duomenys buvo analizuojami ir formuojamos išvados.

Tyrimo patikimumui užtikrinti buvo atliktas auditas, kurį atliko darbo vadovė Ilona Klanienė, darbo autorė atsižvelgė į rekomendacijas ir pastabas ir padarė taisymus.

Validumas. Tyrimo validumą siekta užtikrinti kelias būdais: tyrimo metu naudojamos įrašymo priemonės, informantų pasisakymai buvo perrašyti į „Microsoft Office Word“ programą. Informantų atsakymai, kurie buvo pateikti raštu buvo atspausdinti ir susegti, kad būtų patogų skaityti ir analizuoti. Siekiant užtikrinti tyrimo validumą, tyrėjas privalo apgalvoti visus tyrimo etapus, stengtis užtikrinti, kad visi etapai būtų metodologiškai teisingi, jei nors vienas tyrimo etapas yra nevalidus, visas tyrimas gali tapti nereikšmingas, teigia L. Rupšienė.

Kokybinis tyrimas buvo apdorotas (content) analizės būdu, kuris buvo vykdomas remiantis P. Mayring, (2014) pateiktais keturiais etapais: daug kartų skaitomi ir analizuojami informantų atsakymai; ieškoma „raktinių“ žodžių, išskiriamos kategorijos; kategorijos suskaidomos į subkategorijas; vyksta kategorijų ir subkategorijų interpretavimas.

Analizuojant informantų pateiktus duomenis, buvo bendradarbiaujama su baigiamojo darbo vadove, kuri teikė rekomendacijas ir pasiūlymus dėl duomenų apdorojimo.

2.2 Tyrimo etika

Pradedant tyrimą interviu iš anksto buvo susitarta (raštu) su tyrimo dalyviais dėl dalyvavimo tyrime. Atliekant kokybinį tyrimą, buvo remtasi V. Židžiūnaitės (2011) nurodytais tyrimo etikos principais : *pagarbos asmens orumui, teisė gauti tikslią informaciją, teisingumas*. Atsižvelgiant į bendruosius tyrimo etikos principus, kiekvienas tyrimo dalyvis galėjo laisvai apsispręsti dėl dalyvavimo tyrime.

N. Valavičienė, I. Gaižauskaitė (2016), teigia, kad kokybinio interviu metu, labai svarbi sąveika tarp tyrėjo ir tiriamojo. Pagarba žmogaus laisvei apima dvi būtinas sąlygas: pirmiausia dalyviai savanoriškai privalo sutikti dalyvauti tyrime, be psichologinės ir fizinės prievartos, antra tiriamasis privalo pagrįsti savo sutikimą dalyvaudamas tyrime, pateikdamas išsamią informaciją. Autorės išskiria svarbiausius etikos principus:

- 1) gerbti asmens laisvę dėl dalyvavimo/nedalyvavimo tyrime;
- 2) suteikti tiriamajam užtenkamai informacijos apie tyrimą;
- 3) pasirūpinti tyrimo dalyvių saugumu, saugoti nuo moralinės žalos, bandyti jos vengti;
- 4) saugoti tiriamojo anonimiškumą ir konfidencialumą.

Atliekant kokybinį tyrimą buvo gauti informantų sutikimai (žiūrėti 3 priedą), kiekvienam dalyviui buvo pristatytas tyrimo tikslas ir buvo leista jiems apsispręsti, ar jie sutinka dalyvauti tyrime. Prieš pradėdant tyrimą (pusiau struktūruotą interviu) iš anksto buvo susitarta su informantais apie jiems patogų laiką pokalbiui nuotoliniu būdu, kitiems informantams buvo nusiųsti iš anksto suformuoti interviu klausimais į kuriuos informantai atsakė raštu.

2.3 Socialinių pedagogų požiūrio į vykdomą veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje tyrimo duomenų analizė

Siekiant atskleisti socialinio pedagogo veiklą ikimokyklinėje įstaigoje, pirmiausia buvo svarbu išsiaiškinti, kokios yra *socialinio pedagogo veiklos kryptys ikimokyklinėje įstaigoje*. Tyrimo dalyviams buvo užduoti klausimai: *kokią veiklą vykdote ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje? Kokios yra vykdomos veiklos funkcijos? Su kokiomis vaikų grupėmis dirbate ir kokias jų problemas sprendžiate? Kokius metodus, pagalbos formas naudojate teikdami pagalbą vaikams ir šeimoms? Su kokiais iššūkiais, problemomis susiduriate teikdami socialinę pedagoginę pagalbą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje.*

Pirmuoju klausimu: „*Kokią veiklą vykdote ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje*“? buvo siekta sužinoti, apie socialinio pedagogo veiklos pobūdį ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje.

Rezultatai parodė, kad socialiniai pedagogai dirba su vaikais ir tėvais individualiai, vykdo konsultacinę veiklą, tai įrodo informantų teiginiai: A1: „<...> individualus darbas su vaikais ir jų šeimomis <...>“ A2: „<...>vykdu konsultavimo veiklas šeimoms<...>“, A3 informantas ir A4 pateikė vienodus atsakymus: „<...> dirbu su vaikais ir tėvais individualiai<...>“, A5: „<...>teikiu socialinę pedagoginę pagalbą vaikams ir tėvams“. Iš šių atsakymų galima teigti, kad daugiausiai socialiniai pedagogai užsiima konsultacine ir individualia veikla, 5 tiriamieji iš 6 tai patvirtino savo atsakymuose, vienas informantas šio teiginio nepaminėjo. Analizuojant socialinio pedagogo veiklos pobūdį ikimokyklinėje įstaigoje išryškėjo, kad socialiniai pedagogai siekia užtikrinti vaiko gerovę, kad vaikas ugdymo įstaigoje jaustųsi gerai, nepatirtų problemų: A1 „<...>sudarau optimalias ir socialinio funkcionavimo sąlygas darželyje, padedu vaikams adaptuotis<...>“, iš šio teiginio matyti, kad socialinis pedagogas stengiasi sudaryti tinkamas ugdymosi sąlygas, prisideda prie adaptacijos periodo, kuris pradėjus lankyti ugdymo įstaigą vaikas yra ypač svarbus. Informantas A2 pasisakė, kad savo veikloje skiria dėmesį vaikų saugumui: „<...> užtikrinu jų saugumą, atstovauju ir ginu vaiko teises švietimo įstaigose“. Galima teigti, kad socialiniai pedagogai susiklosčius netinkamoms aplinkybėms, padeda vaikams atstovaudami juos institucijose. Nustatyta, kad socialiniai pedagogai vykdydami veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje, užsiima prevencija. Tai įrodo teiginiai: A2 „<...> prevencinis darbas<...>“, A4 „<...>užsiimu tiriamąja ir prevencine veikla<...>“, A6 „<...>vedu prevencinius renginius<...>“, iš atsakymų matyti, kad pusę informantų užsiima prevencine veikla, pastebėta, prevencinės veiklos pobūdis įvairus. Informantai, kurie savo atsakymuose nepaminėjo prevencinės veiklos, teigia, kad jie savo veikloje dėmesį skiria vaiko elgesiui: A2 „<...> netinkamo elgesio korekcija<...>“, A5 „<...>vertinu ir sprendžiu problemas susijusias su vaikų elgesiu<...>“, A6 „<...>šviečiu pedagogus sprendžiant vaikų elgesio problemas<...>“, iš atsakymų matyti, kad dėmesys vaiko elgesiui ikimokyklinėse ugdymo įstaigose gana didelis, informantai ne tik atkreipia dėmesį į vaiko elgesį, bet ir bando jį koreguoti, padeda

mokytojams spręsti iškilusias problemas, vertina ir analizuoja elgesio problemas. Galima daryti prielaidą, kad socialiniai pedagogai pakankamai skiria laiko padedant spręsti vaikų elgesio problemas. Savo vykdomoje veikloje socialiniai pedagogai išskyrė ir tiriamąją veiklą, jie teigia: A4 „<...> tiriu socialinės pedagoginės pagalbos poreikį<...>, A5 „<...>renku duomenis apie vaikus ir juos analizuoju<...>“, galima matyti, kad tiriamoji veikla vykdoma ikimokyklinėse ugdymo įstaigose, jos reikia siekiant išanalizuoti vaiko problemas ir jas išspręsti. Informantai parodė, kad jie užsiima organizacine veikla, iš jų teiginių matyti, kad viena iš vykdomų veiklų yra organizavimas: A2 „<...>socialinės paramos organizavimas<...>“, išanalizuotoje teorinėje dalyje, teigiama, kad socialinės paramos poreikis kyla įvairioms vaikų grupėms: vaikai iš socialinių problemų turinčių šeimų, tėvų globos netekę vaikai, galima teigti, kad ši socialinio pedagogo vykdoma veikla yra itin svarbi vaikams iš probleminių grupių. Informantas A4 apie organizacinę veiklą pasisakė: „<...> organizuoju ir koordinuoju socialinės pedagoginės pagalbos teikimą<...>“, galima daryti išvadą, kad ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje už socialinės pedagoginės pagalbos teikimą ir produktyvumą atsakingas socialinis pedagogas. Tyrimo metu išryškėjo, kad socialiniai pedagogai savo vykdomoje veikloje dažnai bendradarbiauja, tai įrodo jų pasisakymai: A2: „<...> bendradarbiavimas su kitomis institucijomis<...>“, A4 „<...> bendradarbiauju su grupės auklėtojomis<...>“, A1 „<...> palaikau ryšius su įvairiomis institucijomis“, A6 „<...>bendradarbiauju su kitais specialistais“, A5 „<...>dirbu komandoje<...>“, galima pastebėti, kad savo veikloje socialiniai pedagogai bendradarbiauja įvairiomis formomis, su institucijomis, su specialistais, su grupių mokytojais. Pastebėta, kad bendradarbiavimas yra svarbus socialinių pedagogų veikloje, nes bendradarbiavimą kaip veiklą išskyrė 4 ir 6 tyrimo dalyvių.

Apibendrinant tyrimo dalyvių pateiktus atsakymus galima išskirti veiklas, kurias vykdo socialiniai pedagogai ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje:

4 paveikslas. Socialinio pedagogo vykdomos veiklos ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje. Sudaryta darbo autorės.

Sekančiu klausimu - „Kokios yra Jūsų vykdomos veiklos funkcijos?, siekta sužinoti, kokias veiklos funkcijas ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje atlieka socialinis pedagogas. Informantų atsakymai buvo suskirstyti į kategorijas ir subkategorijas. Duomenys pateikti 6 lentelėje.

6 lentelė

Socialinio pedagogo vykdomos veiklos funkcijos

Kategorija	Subkategorijos	Įrodantys teiginiai
Socialinio pedagogo vykdomos veiklos funkcijos ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje	Pagalba vaikui ir šeimai	A1, „<...> užtikrinu vaikų turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių tėvų teises ir pareigas<...>“.
	Socialinių įgūdžių formavimas	A6, „<...> padedu tėvams stokojantiems socialinių įgūdžių<...>“
	Problemų sprendimas	A5, „<...> vertinu ir padedu spręsti problemas susijusias su ugdytiniais, kurios yra įvairios“.
	Bendradarbiavimas	A2, „<...> bendradarbiauju su auklėtojais ir kitais specialistais<...>“.

Remiantis kategorijos socialinio pedagogo vykdomos veiklos funkcijos ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje, informantų atsakymai buvo suskirstyti į subkategorijas, kurios parodo, kokias veiklos funkcijas socialinis pedagogas vykdo ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje. Įrodantys teiginiai patvirtina, jog tiriamieji teikia pagalbą šeimai: A1 „<...> padedu tėvams ir teisėtiems vaiko atstovams ugdyti savo vaiką<...>“, informantas A2 teigia „<...> konsultuoju vaikus ir tėvus dėl socialinių problemų<...>“. Tyrimo dalyviai pabrėžia, kad viena iš veiklos funkcijų yra ugdyti vaikų socialinius įgūdžius, tai matyti atsakymuose: A1, „<...> dalyvauju ugdymo ir socialinių įgūdžių problemų sprendime<...>“, A2, „<...> atlieku socialinio ugdymo funkciją<...>“, A3, „<...> vaikų socialinių įgūdžių ugdymas<...>“, A6, „<...> rūpinuosi vaikų socialinių įgūdžių ugdymu“, galima daryti prielaidą, kad dauguma socialinių pedagogų padeda vaikams ugdyti socialinius įgūdžius, kurie bus svarbūs tolimesniame vaikų gyvenime. 4 tyrimo dalyviai iš 6, pateikė panašius atsakymus, apie socialinių įgūdžių ugdymą, kurie leidžia patvirtinti subkategoriją *socialinių įgūdžių formavimas*. Teorinė analizė parodė, kad socialiniams pedagogams dažnai tenka spręsti įvairias problemas, tai patvirtino ir atliktas tyrimas, kuriame išskirta subkategorija *problemų sprendimas*, tai įrodo informantų teiginiai : A6, „<...> vertinu ir padedu spręsti problemas susijusias su įvairiais ugdytiniais kylančiais sunkumais<...>“, A4 „<...> sprendžiu problemas susijusias su pagrindinių vaiko reikmių tenkinimu<...>“, A1, „<...> dalyvauju sprendžiant krizinius atvejus<...>“, galima matyti, kad pusė informantų savo veikloje atlieka problemų sprendimo funkciją. Tyrimo dalyviai savo veikloje išskyrė bendradarbiavimo funkciją, jie teigia, kad dažnai tenka bendrauti ir bendradarbiauti su grupių mokytojais, kitomis institucijomis, su įvairiais specialistais, tai parodo

informantų teiginiai: A1, <...> bendradarbiauju su bendruomene, o esant būtinybei ir su kitomis institucijomis <...>“, galima daryti prielaidą, kad socialiniam pedagogui reikia kreiptis į kitas institucijas, siekiant išspręsti problemas, A4 ir A6, <...> bendradarbiavimas su grupių auklėtojais, kitais pedagogais, specialistais, įstaigos administracija <...>“, išryškėjo, kad informantai bendradarbiauja su įvairiais žmonėmis, sprenddami vaikų problemas. 2 informantai labai smulkiai išdėstė savo vykdomos veiklos funkcijas: A4 ir A5 „ <...> įvertinimo, konsultacinė, vadybinė, korekcinė, šviečiamoji, prevencinė, teisinė, socialinio ugdymo <...>“, galima daryti prielaidą, kad šie socialiniai pedagogai remiasi Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo aprašu (2016), kuriame aprašomos šios veiklos funkcijos. .

Apibendrinant galima teigti, kad informantų vykdomos veiklos funkcijos ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje yra bendradarbiavimas su specialistais, įvairaus pobūdžio problemų sprendimas, vaikų ir tėvų socialinių įgūdžių formavimas, pagalba vaikui ir šeimai.

Sekančiu klausimu „Su kokiomis vaikų grupėmis dirbate ir kokias problemas sprendžiate? buvo aiškintasi, kokios yra vaikų problemos ikimokyklinėse ugdymo įstaigose ir kokioms vaikų grupėms reikalinga socialinio pedagogo pagalba. Duomenys 7 lentelėje.

7 lentelė

Vaikų grupės su kuriomis dirba socialinis pedagogas ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje

Kategorija	Subkategorijos	Įrodantys teiginiai
Vaikų grupės	Vaikai turintys specialiųjų ugdymosi poreikių	A2, <...> SUP turintys vaikai <...>“ A6 „<...> dirbu su vaikais turinčiais didelius arba labai didelius specializuosiu ugdymosi poreikius <...>“.
	Vaikai patiriantys socialinę riziką	A5, <...> socialinę riziką patiriančios vaikų grupės <...>“, A2, <...> galimai socialinę riziką patiriantys vaikai <...>“
	Vaikai grįžę iš užsienio	A5, <...> dirbu su nepritampančiais vaikais, reemigrantais <...>“.

Išanalizavus 7 lentelėje pateiktus informantų duomenis, galima teigti, kad socialiniai pedagogai dažniausiai dirba su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais vaikais, tai parodo teiginiai: A6 „<...> dirbu su vaikais turinčiais didelius arba labai didelius specializuosiu ugdymosi poreikius <...>“, A1 ir A3 „<...> dirbame su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais vaikais“. *Specialieji ugdymosi poreikiai* (SUP) anot N. Koskienės (2014), „tai išskirtinis gabumas ir talentas (tokiems vaikams labai dažnai irgi reikia paramos ir pagalbos, psichologinio palaikymo, organizuojant santykius su bendraklasiais), dar yra nemaža grupė vaikų, kurių kitoniškumą lemia aplinkos veiksniai, kaip nepalanki socialinė kultūrinė aplinka, adekvačių ugdymuisi sąlygų stoka,

dvikalbystės problemos, emigracija ir imigracija, vaikų patirti emociniai išgyvenimai dėl tėvų skrybų, prievartos namuose ar nepakankama motyvacija mokytis. Galima daryti prielaidą, kad ikimokyklinio ugdymo mokytojai ne visuomet turi galimybes tinkamai ugdyti ir šviesti vaiką turintį specialiųjų poreikių, todėl kreipiasi pagalbos į socialinį pedagogą.

Tyrimo metu paaiškėjo, kad socialiniai pedagogai dirba su vaikais, kurie patiria socialinę riziką, tai įrodantys teiginiai: A4, „<...>dirbu su socialinę riziką patiriančių šeimų vaikais<...>“, A3, „<...>vaikai iš socialinės rizikos šeimos<...>“, galima teigti, kad ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje socialiniai pedagogai padeda vaikams, kurių šeimai reikalinga pagalba, tėvai ar globėjai stokodami socialinių įgūdžių, negali tinkamai ugdyti savo vaikų. Pastebėta, kad socialiniams pedagogams tenka dirbti su vaikais, kurie grįžo iš emigracijos, informantai teigia, kad tokiems vaikams, sunkiau sekasi pritaipyti ugdymo įstaigoje, jie bijo užkalbinti kitus vaikus, tampa užsidarę, tai įrodo teiginiai: A1, „<...>reemigrantai vaikai bijo kalbėti prie kitų vaikų<...>“, A2, „<...> parvykę vaikai iš emigracijos, nemoka užkalbinti bendraamžių<...>“, A5, „<...> dirbu su reemigrantais kurie yra nedrąsūs ar nepritampa<...>“, pastebėta, kad pusė tyrimo dalyvių dirba su reemigrantais vaikais, galima daryti išvadą, kad į Lietuvą grįžta vis daugiau vaikų, tačiau jiems reikalinga pagalba integruojantis į visuomenę.

Išanalizavus su kokiomis vaikų grupėmis dirba socialinis pedagogas, siekta išsiaiškinti kokias vaikų problemas sprendžia socialinis pedagogas ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje, į klausimą „Kokias problemas sprendžiate?“ dauguma socialinių pedagogų nurodė, kad dažniausia problema - netinkamas vaikų elgesys (žiūrėti 8 lentelę).

8 lentelė

Socialinių pedagogų sprendžiamos problemos

Kategorija	Subkategorijos	Įrodantys teiginiai
Socialinių pedagogų sprendžiamos problemos	Netinkamas vaikų elgesys	A6, „<...>daugumos problemų pagrindas – netinkamas elgesys“. A1, „<...> sunkiai kontroliuoja savo elgesį<...>“ A3, „<...> su vaikais turinčiais elgesio ir emocijų sutrikimų<...>“.
	Sunkumai bendraujant su bendraamžiais	A5, „<...>nedrąsiais vaikais, neturinčiais draugų<...>“ A6, „<...>nemokėjimas užkalbinti kitų vaikų<...>“.
	Fizinis smurtas tarp vaikų	A1, „<...> fizinės jėgos panaudojimas, stipraus kūno sužalojimo atvejai<...>“.

Iš pateiktų atsakymų matyti, kad 3 iš 6 informantų teigia, kad dažniausiai sprendžia netinkamo vaikų elgesio problemas, padeda vaikams, kurie sunkiai kontroliuoja savo emocijas ir elgesį, 2 tyrimo dalyviai nurodo, kad padeda vaikams bendrauti su bendraamžiais, vaikai, kurie

bijo juos užkalbinti ar yra nedrąsūs rečiau socialiniams pedagogams tenka spręsti smurto problemas, kai padaroma fizinė žala. Iš visų apklaustųjų tik 1 informantas nurodė apie smurto atvejus.

Apibendrinant galima teigti, socialiniai pedagogai dažniausiai dirba su vaikais kuriems nustatyti specialieji ugdymosi poreikiai, socialinę riziką patiriančiais vaikais ir reemigrantais. Problemos kurias sprendžia socialinis pedagogas yra netinkamas vaikų elgesys, sunkumai bendraujant su bendraamžiais ir fizinis smurtas tarp vaikų.

Ketvirtuoju klausimu siekta išsiaiškinti, kokias pagalbos formas ir metodus teikdami pagalbą vaikams ir šeimoms naudoja socialiniai pedagogai. Šiam tikslui informantams buvo pateiktas klausimas: *kokius metodus, pagalbos formas naudojate teikdami pagalbą vaikams ir šeimoms?* Informantų atsakymai parodė, kokiomis priemonėmis ir būdais jie teikia pagalbą, (žiūrėti 9 lentelę).

9 lentelė

Pagalbos būdai ir metodai teikiant pagalbą vaikams ir šeimoms

Kategorija	Subkategorijos	Įrodantys teiginiai
Pagalbos būdai ir metodai teikiant pagalbą vaikams ir šeimoms	Individualios konsultacijos	A6,,<...>tėvų konsultavimas<...>“ A3,,<...>su kai kuriais vaikais dirbu individualiai<...>“ A3,,<...>tėvai yra konsultuojami individualiai<...> A2,,<...>individualios konsultacijos ugdytinio tėvams suderinus laiką iš anksto<...>“ A1,,<...>tėvams-konsultacijos<...>“ A5,,<...>individualios konsultacijos<...>“.
	Grupiniai užsiėmimai	A6,,<...>individualūs ir grupiniai užsiėmimai<...>“ A4,,<...> dirbu grupelėmis“ A3,,<...>vedu socialinių emocinių įgūdžių grupes<...>“. A5,,<...>vaikams vedu grupinius užsiėmimus.
	Žaidimų panaudojimas	A4,,<...>pritaikai žaidimus, piešimą, stebiu situaciją pagal vaiko poreikus<...>“ A3,,<...>tinkamų įgūdžių ugdymas integruojamas į įvairius žaidimus<...>“ A2,,<...>žaidybinės veiklos namuose pritaikymas<...>“ A1,,<...>vaikams – įgūdžių ugdymas per žaidimą“.
	Įvairaus pobūdžio užsiėmimai	A6,,<...>socialinių įgūdžių ugdymo ir emocijų raškos ir suvokimo užsiėmimai<...>“ A3,,<...>naudoju įvairias jausmų išvardijimo būdus ir technikas<...>“.

Išanalizavus informantų teiginius, nustatyta, kad dažniausiai socialinis pedagogas teikdamas pagalbą vaikams naudoja individualios konsultacijos metodą vaikui ir tėvams. Tyrimo dalyvių teigimu, šis būdas padeda geriausiai išsiaiškinti kilusias problemas, stebėti vaiko socialinius pokyčius: A2, „<...>individualių konsultacijų metu, analizuojant tėvų pasakojimus, fiksuojau vaikų socialinės raidos ūgtį<...>“, pastebėta, kad individualus darbas taikomas vaikams, kurie negali išlaikyti dėmesio: A3, „<...>su kai kuriais vaikais dirbu individualiai, nes jiems reikia papildomo dėmesio, sunkiai susikaupia grupėje<...>“, informantų teigimu individuali konsultacija padeda uždariems vaikams: A4, „<...>kai kurie vaikai atsiveria tik dirbant individualiai“.

Vienas iš pagalbos būdų kurį išskiria socialiniai pedagogai yra grupiniai užsiėmimai, iš informantų atsakymų matyti (žr.9 lentelę), kad beveik visi informantai 4 iš 6 naudoja šį metodą kaip pagalbos teikimo priemonę. Dar vienas dažnai naudojamas pagalbos būdas yra žaidimas. Socialiniai pedagogai veda įvairias pamokėles, žaidimus, siekdami užtikrinti, jog vaikas informaciją įsisavins, kaip teigiama mokslinėje literatūroje - žaidimas yra vaiko valios ir nuostatų formavimosi pagrindas. Visos funkcijos yra svarbios kuriant žaidimą: emocijos įkvepia ir paskatina, mąstymas padeda plėtoti mintis, valios dėka vaikas išlaiko žaidimo tęstinumą, (Brandišauskienė, Maslienė 2014).

Keli informantai 2 iš 6 nurodė, kad teikdami pagalbą vaikui, naudoja įvairias veiklas, atsižvelgdami į vaiko poreikius, tai įrodo jų teiginiai: A3, „<...>knygelių skaitymas, aptarimas, bendri piešiniai, koliažai, lipdymas su sūria tešla, piešimas su guašu ant maistinės plėvelės<...>“, galima daryti prielaidą, kad socialiniai veda panašius užsiėmimus, kuriuos organizuoja ikimokyklinio ugdymo mokytojos grupėse, A6, „<...>vaikščiavimas per masažines pagalvėles pojūčiams ugdyti, piešimas ant šviesos stalo su manais, įvairios netradicinės piešimo technikos“.

Apibendrinant, socialiniai pedagogai teikdami pagalbą vaikui ir šeimai, naudoja įvairius metodus, tačiau išryškėjo, kad dažniausiai konsultuoja individualiai. Padėdami vaikui socialiniai pedagogai organizuoja įvairius užsiėmimus, kurie dažnai būda žaidimo formos.

Sekančiu klausimu siekta sužinoti su kokiais iššūkiais ir problemomis susiduria socialiniai pedagogai. Šiam tikslui informantams buvo užduotas klausimas: *su kokiais iššūkiais, problemomis susiduriate teikdami socialinę pedagoginę pagalbą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje?*

Informantų atsakymai parodė, kad kiekvienas socialinis pedagogas turi problemų darbe. Vienas tyrimo dalyvis nurodė, kad neturi tinkamų sąlygų dirbti, tai įrodo jo teiginys: A2, „<...>savo kabineto neturėjimas<...>“, iš to kyla klausimas, o kur jam reikia dirbti? Kaip planuoti dienotvarkę ir rašyti planus? Iš kitų atsakymų jaučiamas socialinių pedagogų nusivylimas, jų teigimu, tėvai nusistatė prieš juos priešišškai, nenori bendrauti ir bendradarbiauti: A1 „<...>,ugdytinių tėvų nenoras įsitraukti ir padėti vaikams keisti elgesį, skirtingas pedagogų požiūris į ugdymą<...>“, A6 „Ne visi tėvai ir pedagogai linkę bendradarbiauti, todėl sunku pasiekti užsibrėžtus tikslus<...>“,

A4, <...>tėvų požiūris į socialinį pedagogą, kiti atsisako mano paslaugų, kad nepakenkčiau vaiko ateičiai<...>“. Išryškėjo socialinių pedagogų ir mokytojų tarpusavio santykiai, informantai teigia, kad problema yra pedagogų požiūris, kurį labai sunku pakeisti, pedagogai nenori bendradarbiauti. Tai parodo jų teiginiai: A3, <...> pedagogai kurie turi išankstinę nuostatą vaiko atžvilgiu, nenori skirti laiko vaiko problemai spręsti, pedagogai nesilaiko bendrų susitarimų problemos sprendimo“, A5: „<...>pedagogų išankstinė nuostata, kad niekas nepasikeis<...>“. Pasisakymai rodo, kad kai kurių ikimokyklinio ugdymo mokytojų požiūris į socialinio pedagogo veiklą yra neigiamas, taip pat įžvelgtas nenoras bendradarbiauti.

Apibendrinus galima teigti, kad socialiniai pedagogai taip pat patiria problemų savo darbe, dažniau minimos kolegų nenoras bendradarbiauti ir neigiamas tėvų požiūris į socialinio pedagogo paslaugas.

Siekiant išsiaiškinti kokiais dokumentais savo veikloje remiasi socialiniai pedagogai. Informantams buvo pateiktas klausimai: *Kokie valstybiniai dokumentai reglamentuoja Jūsų veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje? Kokie vidiniai (įstaigos) dokumentai reglamentuoja Jūsų vykdomą veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje?* Duomenys pateikti 9 lentelėje.

10 lentelė

Dokumentai reglamentuojantys socialinio pedagogo veiklą

Kategorija	Subkategorijos	Įrodantys teiginiai
Dokumentai reglamentuojantys socialinio pedagogo veiklą	Lietuvos respublikos švietimo ir mokslo įsakymas dėl mokyklos socialinio pedagogo pavyzdinio pareigybės aprašo patvirtinimo (2016)	A2: „Švietimo įstatymas dėl socialinio pedagogo veiklos<...>“.
	Lietuvos respublikos švietimo įstatymas (2011)	A1 „<...>LR švietimo ir mokslo įsakymai<...>“ A4: „<...>Švietimo įstatymas<...>“ A2: „<...>Švietimo įstatymas reglamentuoja mano veiklą“ A5: „Švietimo įstatymas 2011“ A3: „<...>Švietimo įstatymas<...>“
	Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo nr. x-1238 pakeitimo Įstatymas (2016)	A6, <...>Vidutinės priežiūros įstatymas<...>“ A3, <...>Vidutinės priežiūros įstatymas<...>“
	Socialinės pedagoginės pagalbos tvarkos aprašas 2016m.lapkričio 2d.	A3: „Nukentėjusių nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas“.
	Globos ir rūpybos įstatymas	A2: „<...>Globos ir rūpybos įstatymas“
	Švietimo pagalbos teikimo aprašas	A6: „<...>Švietimo pagalbos teikimo aprašas<...>“

	Vidiniai įstaigos dokumentai	<p>A6: „<...>Darbo sutartis<...>“, „<...>Įstaigos nuostatai<...>“</p> <p>A1: „<...>Tvarkos aprašai“, „Darbo sutartis“, „Socialinio pedagogo veiklos planai“</p> <p>A2: „<...>Socialinio pedagogo veiklos planas patvirtintas VGK“, „Krizių valdymo tvarkos aprašai“</p> <p>A3: „<...>Metiniai įstaigos planai“, „Tvarkų aprašai“, „darbo sutartis<...>“</p> <p>A5: „<...>Darbo sutartis, „įstaigos nuostatai“, „Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos aprašas“</p> <p>A4: „<...>Darbo sutartis“, „Sveikatinimo grupės veiklos aprašas“, „darbo sutartyje numatyti nuostatai“, „VGK paruoštas planas“, „tvarkos aprašai“.</p>
--	------------------------------	---

Tyrimo dalyviai atskleidė, kad jų veiklą reglamentuoja Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (2011), Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo nr. X-1238 pakeitimo įstatymas (2016), Lietuvos respublikos švietimo ir mokslo įsakymas dėl mokyklos socialinio pedagogo pavyzdinio pareigybės aprašo patvirtinimo (2016), išskirti vidiniai dokumentai, kurie reglamentuoja socialinio pedagogo veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje: darbo sutartis, tvarkų aprašai, VGK planai.

Siekiant išsiaiškinti kokiais būdais ir kaip dažnai socialinis pedagogas bendradarbiauja su tėvais, mokytojais ir kitomis institucijomis, informantams buvo užduoti klausimai: „*Kokiais būdais ir kokiais atvejais bendradarbiaujate su vaikų tėvais ir kaip dažnai tai tenka daryti? Kokiais būdais ir kokiais atvejais bendradarbiaujate su mokytojais ir kaip dažnai? Kokiais atvejais bendradarbiaujate su kitomis institucijomis ir kaip dažnai tai tenka daryti?* Išskirtos kategorijos ir subkategorijos suteiks informacijos, kokiais būdais ir kaip dažnai socialinis pedagogas bendradarbiauja su tėvais, mokytojais ir kitomis institucijomis (žiūrėti 11 lentelę)

11 lentelė

Socialinio pedagogo bendradarbiavimas

Kategorijos	Subkategorija	Įrodantys teiginiai
Bendradarbiavimo su tėvais būdai	Individualus pokalbiai	<p>A2: „<...>konsultacijos individualiai<...>“</p> <p>A5: „<...>individualūs pokalbiai<...>“</p> <p>A3: „<...>individualios konsultacijos<...>“</p> <p>A4: „<...>pokalbiai individualiai<...>“</p>
	Informacija stenduose	A5: „<...>stendinės informacijos pateikimas<...>“
	Lankymasis namuose	A4: „<...>darželyje arba apsilankymo namuose metu“.

	Informacinių technologijų būdai	A2:„<...>pokalbiai telefonu<...>“ A4:„<...>elektroniniu paštu<...>“
	Tėvų dalyvavimas sudarant vaiko ugdymo planą	A1:„<...>rengiant vaikui pagalbos planą ir jam pasibaigus<...>“ A3:„<...>tėvų dalyvavimas individualaus plano sudaryme<...>“.
Bendradarbiavimo su mokytojais būdai	Individualūs pokalbiai	A2:„<...>individualios pedagogo konsultacijos<...>“ A1:„<...>ateina pasikonsultuoti pas mane į kabinetą<...>“ A3:„<...>pokalbiai<...>“.
	Rekomendacijos	A5:„rekomendacijos pateikiamos atmintinėse<...>“.
	Informacinių technologijų būdai	A2:„<...>konsultacijos „Messenger“programėle“, telefonu, elektroniniu paštu“.
Bendradarbiavimo su institucijomis atvejai	Kai pažeidžiamos vaiko teisės	A5:„<...>kai pažeidžiamos vaiko teisės, informacija teikiama socialiniams darbuotojams“.
	Jei vaikas įtrauktas į socialinę riziką patiriančių šeimų sąrašą.	A2:„<...>dirbant su galimai socialinius rizikos veiksnius patiriančiomis šeimomis<...>“ A1:„<...>jei vaikas įtrauktas į socialinę riziką patiriančių šeimų sąrašą<...>“.

Informantų atsakymai parodė, kad socialiniai pedagogai dažniausiai su tėvais bendradarbiauja individualiai, taip teigė 5 tyrimo dalyviai iš 6. Socialiniai pedagogai teigia, kad jie su tėvais bendradarbiauja informacinių technologijų pagalba, telefonu, socialiniais tinklais. Taip pat pastebėta, kad bendradarbiavimas vyksta ir įtraukus tėvus į individualų vaiko plano sudarymą, (žr.10 lentelę).

Socialinio pedagogo veikloje labai svarbus bendradarbiavimas su kolegomis, siekiant užtikrinti sėkmingą vaiko ugdymąsi, informantai atskleidė, kad su ikimokyklinio ugdymo mokytojais dažniausiai bendradarbiauja individualaus pokalbio pagalba, taip pat išryškėjo kokiais atvejais tenka bendradarbiauti: A1:„<...>kai mokytojui reikalinga informacinė pagalba dėl vaiko<...>“, A5:„<...>kai tenka suvaldyti situacijas čia ir dabar (smurtas tarp vaikų, neblaivūs tėvai) <...>“, šie teiginiai parodo socialinio pedagogo svarbą ugdymo įstaigoje, mokytojas nebūna vienas, kai reikia reaguoti į tam tikras situacijas. Pastebėta, kad į kitas institucijas socialinis pedagogas

kreipiasi tokiais atvejais kai pažeidžiamos vaiko teisės, kai nepavyksta išspręsti vaiko problemų įstaigoje.

Apibendrinant dažniausiai socialiniai pedagogai bendradarbiauja su tėvais ir ikimokyklinio ugdymo mokytojais individualiai, informacinių technologijų pagalba, rekomendacijomis ir įtraukimu į vaiko ugdymą. Su kitomis institucijomis socialiniai pedagogai bendradarbiauja, kai pažeidžiamos vaiko teisės ir kyla grėsmė jo gerovei.

Siekiant sužinoti, ar socialinio pedagogo veikla ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje duoda rezultatų, tyrimo dalyviams buvo pateikti klausimai: *Kokius vykdomos veiklos rezultatus pastebite įstaigoje?* Duomenys pateikti 11 lentelėje.

12 lentelė

Socialinio pedagogo veiklos rezultatai

Kategorija	Subkategorijos	Įrodantys teiginiai
Socialinio pedagogo veiklos rezultatai	Vaikų elgesio pokyčiai	A1, <...>vaikų elgesio pakitimai<...>“ A3 „ <...>vaikai pritaiko sau nusiramino būdus, matosi teigiami pokyčiai vaiko elgesyje“. A4, <...>vaikai dažniau atsiveria<...>“.
	Vaikų socialinių įgūdžių pokyčiai	A2:<...>stiprėja vaikų socialinės kompetencijos, ugdytiniai žino įvairių pykčio valdymo metodų<...>“
	Mokytojų požiūrio į vaiką pokyčiai	A6: „<...> pedagogų požiūrio į vaiką pakitimai<...>“
	Bendradarbiavimas su tėvais	A4,<...> tėvai lanksčiau elgiasi, kai reikia pagalbos vaiko atžvilgiu<...>“.

Informantai pastebi savo veiklos rezultatus vaikų elgesyje ir jaučia pasitenkinimą savo vykdomomis veiklomis, tai parodo teiginiai: A1, <...>vaikai pritaiko sau nusiramino būdus, matosi teigiami pokyčiai vaiko elgesyje<...>“, taip pat pastebėta, kad keičiasi vaikų socialiniai įgūdžiai: A4 „<...>stiprėja vaikų socialinės kompetencijos, ugdytiniai žino įvairių pykčio valdymo metodų<...>“, iš šių pasisakymų galima teigti, kad socialinio pedagogo vykdomos veiklos yra veiksmingos, jos duoda rezultatų, vaikai noriai pritaiko socialinio pedagogo rekomendacijas. Pastebėta, kad socialiniai pedagogai patiria džiaugsmą, kai keičiasi ikimokyklinio ugdymo mokytojų požiūris: A6, <...>džiaugiuosi, kai pedagogai ramiau reaguoja į kilusias problemas<...>“, išryškėjo, socialiniai pedagogai supranta, jos jų veiklos rezultatai yra bendradarbiavimas su tėvais, kad tėvai jais pasitiki: A5 „ <...>smagu, kai tėvai ir pedagogai noriai bendrauja, konsultuojasi<...>“.

Apibendrinant galima teigti, kad socialiniai pedagogai pastebi savo veiklos rezultatus: pasikeitusį vaikų elgesį, vaikų socialinių įgūdžių pokyčiai, ikimokyklinio ugdymo mokytojų teigiamą požiūrį į vaiką, išvelgia tėvų ir mokytojų pasitikėjimą, norą bendrauti ir prašyti pagalbos.

Išsiaiškinus socialinio pedagogo veiklos kryptis, bendradarbiavimo su tėvais ir pedagogais būdus, dokumentus, kurie reglamentuoja socialinio pedagogo veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje, socialinio pedagogo veiklos rezultatus, informantų buvo paprašyta pateikti rekomendacijas ir siūlymus, socialinio pedagogo veiklos tobulinimui. Duomenų analizė pateikta 13lentelėje.

13 lentelė

Socialinių pedagogų siūlymai ir rekomendacijos

Kategorija	Subkategorijos	Įrodantys teiginiai
Socialinių pedagogų siūlymai ir rekomendacijos	Kurti metodinės priemonės	A1<...>„Trūksta ikimokyklinio ugdymo socialiniams pedagogams parengtų metodinių priemonių darbui individualiai ir grupėse<...>“
	Sukurti ikimokyklinio ugdymo socialinių pedagogų programas	A2:„Reiktų sukurti vieningą socialiniams pedagogams pildymo dienyno aprašą sistemoje „Musudarzelis“<...>“ A6: „<...>Reikalingos aiškios gairės, kuriomis galėtume vadovautis savo vykdomoje veikloje<...>“
	Organizuoti mokymus	A4: „<...>Reikalingi konkretūs, praktiniai mokymai vaiko individualių planų sudarymui<...>“ A5: „<...>Reikia daugiau seminarų socialiniams pedagogams dirbantiems su ikimokyklinio amžiaus vaikais<...>“
	Patvirtinti konkrečius dokumentus reglamentuojančius ikimokyklinio ugdymo socialinių pedagogų veiklą	A4: „<...>Reikalingas vieningas vaikų socialinių įgūdžių ir kompetencijų pasiekimo žingsnelių aprašas<...>“ A3: „<...>Parengti bendras rekomendacijas socialiniams pedagogams dirbantiems ikimokyklinėse ugdymo įstaigose<...>“.

Iš tyrimo dalyvių atsakymų galima matyti, kad socialiniai pedagogams trūksta metodinių priemonių, kaip dirbti su ikimokyklinio amžiaus vaikais, tikslių gairių nusakančių jų veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje (žr.12 lentelę). Pastebima, kad socialiniai pedagogai pasigenda ikimokyklinio ugdymo socialinio pedagogo veiklos programų, kurios padėtų darbui su vaikais, išryškėjo, kad informantams trūksta mokymų, ypač pasigendama socialiniams pedagogams

dirbantiems su ankstyvojo amžiaus vaikais. Iš tyrimo dalyvių atsakymų matyti, kad jiems trūksta konkrečių dokumentų reglamentuojančių jų veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje.

Apibendrinant galima teigti, kad socialiniai pedagogai siūlo sukurti daugiau metodinių priemonių, pasigendama socialinių pedagogų dirbančių ikimokyklinio ugdymo įstaigose organizuojamų mokymu, seminarų, rekomendacijų. Trūksta dokumentų, kurie reglamentuoja socialinių pedagogų veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje.

Socialinių pedagogų požiūrio į vykdomą veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje tyrimo apibendrinimas

Atlikto tyrimo metu išaiškėjo, kad socialiniai pedagogai ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje vykdo įvairias veiklas, jomis siekia tinkamais suteikti pagalbą vaikams. Išryškėjo socialinio pedagogo pagalbos poreikis ikimokyklinio ugdymo mokytojams ir tėvams. Ikimokyklinio ugdymo mokytojai dažniausiai kreipiasi į socialinį pedagogą, kai patiria problemas ugdydami vaikus su specialiaisiais ugdymosi poreikiais, socialinių įgūdžių stokojančiais vaikais. Spręsdamas problemas socialinis pedagogas naudoja įvairius pagalbos teikimo būdus ir formas, tokius kaip įvairūs grupiniai užsiėmimai vaikams tiek grupėse tiek kitose patalpose, vykdomi žaidimai, kurių pobūdis yra apie aktualią socialinę problemą. Tyrimo metu išaiškėjo, kad efektyviausias pagalbos teikimo būdas vaikams, tėvams ir ikimokyklinio ugdymo mokytojams yra individualus pokalbis, ar konsultacija.

Socialinių pedagogų veikla apima daug teigiamų aspektų, kurie parodo, kad socialinis pedagogas geba bendrauti ir bendradarbiauti, konsultuoti, išklausti, pasiūlyti problemos sprendimo būdus. Socialinis pedagogas siekia įtraukti tėvus į vaikų ugdymo procesą, tai parodo, kad socialiniam pedagogui svarbus šeimos bendradarbiavimas.

Paaikškėjo, kad socialiniai pedagogai ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje bendradarbiauja su specialistais, sprendžia įvairias problemas agresyvių vaikų elgesį, nevaldomas emocijas, adaptacijos sunkumus. Bendrauja ir bendradarbiauja su vaikų tėvais, teikia pagalbą šeimoms, kurioms trūksta socialinių įgūdžių.

Dirbdami ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje socialiniai pedagogai patiria problemas su ikimokyklinio ugdymo mokytojais, kurie ne visada noriai bendrauja ir bendradarbiauja, su vaikų tėvais, kurie ne visada geranoriškai ir noriai priima pagalbą, neturi tinkamos aplinkos darbui. Su vaikų tėvais bendrauja individualiai, stengiasi juos įtraukti į vaikų ugdymą. Socialiniai pedagogai savo darbe ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje pasigęsta metodinių priemonių, valstybinių dokumentų reglamentuojančių jų veiklą, mokymų kaip dirbti su ikimokyklinio amžiaus vaikais.

Nepaisant visų iššūkių ir sunkumų socialinio pedagogo veikla ypatinga ikimokyklinėse ugdymo įstaigose tuo, kad pastebimi labai ryškūs veiklos rezultatai, tai yra pasikeitęs vaikų elgesys, jie išmoksta valdyti savo emocijas, taiko rekomenduojamus nusiramino būdus, išmoksta draugauti su bendraamžiais, per individualius pokalbius su socialiniu pedagogu išsako savo jausmus ir problemas. Ikimokyklinio ugdymo mokytojai taip pat pastebi, koks reikšmingas yra socialinio pedagogo darbas, jie džiaugiasi teikiama pagaba vaikams, konsultacijomis organizuojant ugdymo procesą, pagalbą bendraujant su tėvais.

2.4. Ikimokyklinio ugdymo mokytojų požiūrio apie socialinio pedagogo veiklos būdus ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje tyrimo duomenų analizė

Siekiant išsiaiškinti socialinio pedagogo poreikį ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje tyrimo dalyviams buvo užduoti klausimai: *Su kokiomis vaikų grupėmis dirba socialinis pedagogas Jūsų grupėje?* „Kokias Jums kylančias problemas grupėje padeda spręsti socialinis pedagogas?“ „Kokiais atvejais Jums tenka kreiptis į socialinį pedagogą? Pirmuoju klausimu siekta išsiaiškinti su kokiomis vaikų grupėmis dirba socialinis pedagogas, šiam tikslui įgyvendinti informantams buvo pateiktas klausimas: „Su kokiomis vaikų grupėmis dirba socialinis pedagogas Jūsų grupėje? Duomenys pateikti 14 lentelėje.

14 lentelė

Vaikų grupės su kuriomis dirba socialinis pedagogas

Kategorija	Subkategorijos	Įrodantys teiginiai
Vaikų grupės su kuriomis dirba socialinis pedagogas	Probleminio elgesio	M4, <...> su probleminio elgesio vaikais <...>“
	Specialiųjų poreikių	M6, <...> su specialiųjų ugdymosi poreikių vaikais <...>“ M3, <...> spec.poreikių turinčiais“ M2, <...> spec. Ugdymosi poreikių turinčiais vaikais <...>“ M1, <...> specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais vaikais <...>“.
	Vaikai iš socialinės rizikos šeimų	M6, <...> su vaikais, kurių šeimos gauna socialines paslaugas <...>“ M3, <...> asocialių šeimų“

Išanalizavus informantų duomenis nustatyta, kad socialinis pedagogas dažniausiai dirba su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais vaikais, tai įrodo 4 informantų pasisakymai pateikti 14 lentelėje. Galima daryti prielaidą, kad ikimokyklinės ugdymo įstaigos neturi specialiųjų pedagogų, todėl teikti pagalbą specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams turi socialinis pedagogas. Iš informantų duomenų matyti, kad jie teikia pagalbą probleminio elgesio vaikams, šį teiginį patvirtino vienas informantas iš 6 (žr. 14 lentelę). Pastebėta, kad socialiniai pedagogai padeda ir vaikams iš socialinės rizikos šeimų, taip teigia 2 tyrimo dalyviai. Išsiaiškinta, kad 2 tiriamieji, dirba su visais grupės vaikais, veda jiems užsiėmimus, tai įrodantys teiginiai: M2, „<...> kartą savaitėje visos grupės vaikams vedu pamokėles<...>“, M5, „<...>dirbu su visos grupės vaikais“.

Apibendrinant galima teigti, kad socialiniai pedagogai ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje dažniausiai teikia pagalbą specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams, išryškėjo, kad teikia pagalbą probleminio elgesio ir socialinę riziką patiriantiems vaikams.

Sekančiu klausimu buvo norima sužinoti ikimokyklinių ugdymo mokytojų patiriamas problemas grupėje, kurias sprendžia socialinis pedagogas, informantams buvo pateiktas klausimas: *Kokias Jums kylančias problemas grupėje, padeda spręsti socialinis pedagogas?* Duomenys pateikti 15 lentelėje.

15 lentelė

Ikimokyklinių ugdymo įstaigų grupėse kylančios problemos

Kategorija	Subkategorijos	Įrodantys teiginiai
Ikimokyklinių ugdymo įstaigų grupėse kylančios problemos	Socialinių įgūdžių stoka	M1, „<...>socialinių įgūdžių kilusias problemas<...>“ M2, „<...>dirba su vaikais, kurie stokoja socialinių įgūdžių<...>“
	Emocijų ir elgesio problemos	M5, „<...>stebi elgesį įvairiose situacijose, jį koreguoja“ M6, „<...>vaikų elgesio problemos<...>“ M3, „<...>elgesio ir emocijų nevaldymas<...>“
	Adaptacijos problemos	M6, „<...>adaptacijos sunkumai<...>“

Išanalizavus pateiktus atsakymus galima pastebėti, kad ikimokyklinio ugdymo mokytojai susiduria su įvairiomis problemomis grupėse. Dažniausiai pasitaikančios problemos anot informantų yra vaikų socialinių įgūdžių stoka ir emocijų/elgesio problemos (žr. 15 lentelę). Įvardydami, jog vaikai stokoja socialinių įgūdžių informantai pateikia pavyzdį: M6, <...> vaikų nenoras bendrauti su specialistais, pvz. eiti į logopedo kabinetą<...>“, galima pastebėti, kad ikimokyklinio ugdymo mokytojai patys neišsprendžia šios problemos, todėl jiems padeda socialinis pedagogas. Tyrimo dalyviai atskleidė kaip socialinis pedagogas padeda spręsti netinkamą vaikų elgesį: M4, <...> išsiveda probleminio elgesio vaikus pas save į kabinetą<...>“, galima daryti prielaidą, kad socialinis pedagogas reaguoja į ikimokyklinio ugdymo mokytojų patiriamus sunkumus, stengiasi palengvinti jų darbą. 1 tyrimo dalyvis išskyrė, kad pas jį grupėje vaikai patiria adaptacijos sunkumus (žr. 14 lentelę) galima manyti, kad socialinis pedagogas teikia pagalbą vykstant vaikų adaptacijai ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje. Galima daryti prielaidą, kad ikimokyklinio ugdymo mokytojams patiriantiems problemų grupėse, reikalinga socialinio pedagogo pagalba, nes patys informantai be visada pajėgūs išspręsti visas problemas.

Apibendrinant galima teigti, kad ikimokyklinėse ugdymo įstaigose kyla įvairaus pobūdžio problemos, vaikai stokoja socialinių įgūdžių, sunkiai valdo savo emocijas ir elgesį, susiduria su adaptacijos sunkumais, iš to kyla socialinio pedagogo poreikis ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje.

Sekančiu klausimu, buvo norima sužinoti kokiais atvejais ikimokyklinio ugdymo mokytojai kreipiasi pagalbos į socialinį pedagogą. Šiam tikslui informantams buvo pateiktas klausimas: *kokiais atvejais Jums tenka kreiptis į socialinį pedagogą ir kaip dažnai tai tenka daryti?*

Išanalizavus informantų pateiktus atsakymus, galima teigti, kad ikimokyklinio ugdymo mokytojai, kreipiasi į socialinį pedagogą norėdami išsiaiškinti situacijas ir gauti socialinio pedagogo pagalbą, kai kyla grėsmė vaiko saugumui šeimoje; tai įrodo teiginiai: M5, <...> jei kyla grėsmė vaiko gerovei šeimoje<...>“, M2, <...> kai susiduriama su kylančiomis socialinėmis problemomis šeimoje<...>“, M6, <...> vaikų nepriežiūra<...>“, iš šių teiginių galima daryti prielaidą, kad ikimokyklinio ugdymo mokytojai nepajėgūs išspręsti šeimose kylančių problemų. Informantas M5 teigia, kad į socialinį pedagogą kreipiasi, kai sunku bendrauti su vaiko tėvais: „<...> kai kyla problemų dirbant su tėvais, <...>“, galima manyti, kad ikimokyklinio ugdymo mokytojai ne visada sutaria su tėvais.

Tyrimo dalyviai atskleidė, kad socialinio pedagogo poreikis iškyla sprendžiant kilusias vaikų elgesio problemas, informantai teigia, kad jei grupėje yra vaikų, kurie netinkamai elgiasi, jie visada kreipiasi pagalbos į socialinį pedagogą, tai parodo jų teiginiai: M1, <...> kai vaikai yra sunkiai suvaldomi<...>“, M4, <...> kai grupėje yra „sunkių“ vaikų<...>“, M2, <...> jei susiduriu su netinkamu vaikų elgesiu<...>“. Iš pateiktų atsakymų matyti, kad 3 iš 6 informantų susiduria su netinkamu vaikų elgesiu ir patys negeba išspręsti šių problemų, todėl jiems reikalinga pagalba.

Informantas M3 teigia, kad į socialinį pedagogą kreipiasi visada, kai susiduria su problema, nesvarbu kokio ji pobūdžio, tai patvirtina jo teiginys M3, „<...>visada, kai iškyla problemos<...>“, galima manyti, kad ikimokyklinio ugdymo mokytoja nebando pati spręsti problemų, visais atvejais kreipiasi pagalbos į socialinį pedagogą.

Apibendrinus galima teigti, kad socialinio pedagogo poreikis ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje iškyla, kai ikimokyklinio ugdymo mokytojai susiduria su problemomis padėdami vaikui ir šeimai, patiria sunkumus bendraudami su tėvais, ikimokyklinio ugdymo mokytojai nepajėgūs kontroliuoti netinkamo vaikų elgesio grupėse.

Siekiant sužinoti ikimokyklinio ugdymo mokytojų požiūrį į socialinio pedagogo veiklos sritis ir būdus informantams buvo pateikti klausimai: „Kokią veiklą vykdo socialinis pedagogas teikdamas pagalbą Jūsų grupės vaikams ir šeimoms?“ „Kokią veiklą vykdo socialinis pedagogas teikdamas Jums pagalbą?“ „Kokie yra efektyviausi socialinio pedagogo pagalbos teikimo būdai ir formos?“

Sekančiu klausimu siekta sužinoti, socialinio pedagogo veiklos būdus ir formas teikiant pagalbą vaikams ir šeimoms. Informantams pateiktas klausimas: „kokią veiklą vykdo socialinis pedagogas teikdamas pagalbą Jūsų grupės vaikams ir šeimoms?“. Dažniausiai socialiniai pedagogai organizuoja įvairias socialinio ugdymo veiklas, vykdo grupinius užsiėmimus, tai išryškėjo informantų atsakymuose, kurie suskirstyti į kategoriją ir subkategorijas, duomenų analizė pateikta 16 lentelėje.

16 lentelė

Socialinio pedagogo pagalbos būdai vaikams ir šeimoms

Kategorija	Subkategorijos	Įrodantys teiginiai
Socialinio pedagogo pagalbos būdai vaikams ir šeimoms	Grupiniai užsiėmimai	M1, „<...>veda grupinius užsiėmimus, apie tam tikrą problemą<...>“ M2, „<...>vykdo grupinius užsiėmimus savo kabinete<...>“
	Konsultacijos	M2, „<...>konsultuoja tėvus pagal poreikį<...>“ M5, „<...>kalbasi individualiai<...>“
	Tėvų švietimas	M5, „<...>dalyvauja tėvų susirinkimuose“ M6, „<...>skaito pranešimus tėvų susirinkimuose<...>“
	Organizuojamos socialinio ugdymo programos/veiklos	M5, „<...>užsiima socialumą skatinančiomis veiklomis<...>“ M3, „<...>padeda organizuoti veiklą<...>“ M6, „<...>organizuoja įvairius užsiėmimus<...>“

		M1,,<...>veda pamokėles grupėje aktualiomis socialinėmis temomis<...>“
	Informacijos sklaida	M5,,<...>ruošia įvairius lankstinukus, dalijasi nuorodomis socialinėje erdvėje, paruošia skaidres, kartu su vaikais žiūri“.

Tyrimo dalyvių duomenimis, pedagogo pagalbos teikimo būdai vaikams ir šeimoms vyksta grupiniais užsiėmimais, socialiniai pedagogai vedamus užsiėmimus sieja su kilusia problema, pasikviečia vaikus į savo kabinetą, leisdami pakeisti aplinką. Informantai teigia, kad vienas iš pagalbos būdų tėvams yra individualios konsultacijos, kilus poreikiui tėvai gali kreiptis į socialinį pedagogą (žr.16 lentelę). Nustatyta, kad socialiniai pedagogai bendradarbiauja su tėvais, aktyviai dalyvauja tėvų susirinkimuose, ruošia jiems informaciją, skaito pranešimus. 1 informantas pabrėžė, kad socialinis pedagogas ne tik konsultuoja tėvus, bet ir suteikia rekomendacijas, tai įrodo informanto teiginys M2,, <...>teikia rekomendacijas tėvams ugdymosi ir kitais klausimais<...>“. Paašškėjo, kad socialiniai pedagogai teikdami pagalbą vaikams, organizuoja įvairias ugdymo programas ir veiklas, informantai įvardijo kokias konkrečiai programas organizuoja socialiniai pedagogai, jų teiginiai tai parodo: M4,,<...>organizuoja socialinių, emocinių, įgūdžių lavinimo projektus, tokius kaip „Kimočiai“, „Aš ir tu – mes drauge kartu<...>“, M2,,<...>veda socialinio-emocinio ugdymo programą „Kimochis“ <...>“. Iš tyrimo dalyvių atsakymų išsiaiškinta, kad socialiniai pedagogai padėdami vaikams ir šeimoms dalijasi turima informacija per informacines technologijas, galima teigti, kad ši informacijos teikimo būdas labiausiai paplitęs šiomis.

Pastebėta, kad informacija dalijasi ir kitais būdais, tokiais kaip lankstinukai ir skaidrės. Išryškėjo, kad socialiniai pedagogai teikdami pagalbą užsiima koordinacine veikla. Jie koordinuoja įstaigoje ruošiamas programas ir projektus, tai įrodo informanto teiginys: M2,,<...>koordinuoja visas socialinio-emocinio ugdymo programas įstaigoje<...>“.

Apibendrinant, socialinio pedagogo pagalbos būdai vaikas ir šeimoms yra grupiniai užsiėmimai, konsultacijos, bendravimas su tėvais, ugdymo programų ir veiklų organizavimas, informacijos sklaida.

Sekančiu klausimu siekta išsiaiškinti, kokią ir kaip teikia pagalbą socialinis pedagogas ikimokyklinio ugdymo mokytojams. Šiam tikslui informantams buvo užduotas klausimas: *Kokią veiklą vykdo socialinis pedagogas teikdamas pagalbą Jums?* Duomenys pateikti 17 lentelėje.

Socialinio pedagogo pagalbos teikimo būdai ikimokyklinio ugdymo mokytojams

Kategorija	Subkategorijos	Įrodantys teiginiai
Socialinio pedagogo pagalbos teikimo būdai ikimokyklinio ugdymo mokytojams	Individualios konsultacijos	M6,,<...>konsultuoja įvairiais klausimais<...>“ M5,,<...>pataria reikiamu klausimu<...>“ M2,,<...>individualiai konsultuoja<...>“
	Problemų sprendimas	M6,,<...>padeda išspręsti problemas su tėvais<...>“ M1,,<...>padeda išspręsti problemą dėl socialinių įgūdžių M4,,<...>pabūna su problemineis vaikais<...>“
	Bendradarbiavimas	M5,,<...>dalyvauja grupės iniciatyvose<...>“ M1,,<...>bendradarbiauja su grupės auklėtojais<...>“
	Psichologinė pagalba	M4,,<...>labai palaiko morališkai, kai pasidaro per sunku<...>“.

Išanalizavus informantų teiginius, galima matyti, kokiais būdais socialiniai pedagogai teikia pagalbą ikimokykliniams ugdymo mokytojams. Išryškėjo, kad dažniausiai informantai gauna individualios konsultacijos pagalbą, socialinis pedagogas konsultuoja įvairiais klausimais, pataria kaip elgtis tam tikrose situacijose. Nustatyta, kad teikdamas pagalbą tyrimo dalyviams socialinis pedagogas prisideda prie problemų sprendimų, jų pobūdis įvairus, išaiškėjo, kad ikimokyklinio ugdymo mokytojams kyla problemų tiek su vaikais grupėje, tiek su tėvais, tokiais atvejais jie kreipiasi į socialinį pedagogą, prašydami pagalbos. Paaikškėjo dar vienas svarbus aspektas, kad teikdamas pagalbą informantams socialinis pedagogas bendradarbiauja, domisi ikimokyklinio ugdymo mokytojų kasdiene veikla, apsilanko grupėse. Tyrimo metu išryškėjo ikimokyklinio ugdymo mokytojų psichologinė būseną, jie teigia, kad socialinis pedagogas juos palaiko morališkai: tai įrodo informantų teiginiai: M6,,<...>palaiko morališkai<...>“, galima daryti išvadą, kad tyrimo dalyviais kartais palūžta, tampa moraliai pažeidžiami, o jiems pagalbą suteikia socialinis pedagogas. Pastebėta, kad 1 informantas iš 6 atskleidė, kad socialinis pedagogas padeda jiems teikdamas metodinę medžiagą, kuri gelbsti tam tikrose situacijose, tai parodo jo teiginys: M5,,<...>teikia metodinę medžiagą<...>“, galima daryti prielaidą, kad ne visi socialiniai pedagogai dalijasi metodine medžiaga, nes tik 1 informantas pateikė šį socialinio pedagogo pagalbos būdą. 15 lentelėje matyti, kad tyrimo dalyviai įvardijo įvairius socialinio pedagogo pagalbos būdus, juos

apibūdino, tačiau 1 informantas teigia, kad visi pagalbos būdai kuriuos teikia socialinis pedagogas yra veiksmingi, tai įrodo jo teiginys: M3, „<...>visa veikla yra efektyvi<...>“, galima teigti, kad informantas gauna pakankamai efektyvios pagalbos iš socialinio pedagogo.

Apibendrinant, nustatyta, kad socialinis pedagogas ikimokyklinio ugdymo mokytojams dažniausiai padeda teikdamas individualias konsultacijas, pasitaiko atveju, kai teikia ir psichologinę pagalbą. Pastebimos ikimokyklinio ugdymo mokytojų problemos bendraujant su tėvais, tokiais atvejais kreipiamasi socialinio pedagogo pagalbos.

Siekiant ikimokyklinių ugdymo įstaigų mokytojų ir socialinių pedagogų bendradarbiavimo ypatumus, informantams buvo pateikti klausimai: „Kokie bendradarbiavimo su socialiniu pedagogu formos ir būdai efektyviausi?“, „Kokie trikdžiai kyla bendradarbiaujant su socialiniu pedagogu?“, „Ivardinkite kokius rezultatus pasiekiate bendradarbiaudami su socialiniu pedagogu?“, „Kokiais būdais teikiate abipusį ryšį?“.

Tyrimo metu siekta sužinoti, kokie socialinio pedagogo teikiamo pagalbos būdai ikimokykliniams ugdymo mokytojams yra efektyviausi. Šiam tikslui įgyvendinti, informantams buvo užduotas klausimas: „Kokie bendradarbiavimo su socialiniu pedagogu formos ir būdai efektyviausi?“. Duomenys pateikti 18 lentelėje.

18 lentelė

Ikimokyklinio ugdymo mokytojų ir socialinių pedagogų efektyviausi bendradarbiavimo būdai

Kategorija	Subkategorijos	Įrodantys teiginiai
Socialinių pedagogų ir ikimokyklinio ugdymo mokytojų efektyviausi bendradarbiavimo būdai	Individuali konsultacija	M1, „<...>individualios konsultacijos pedagogams<...>“ M2, „<...>bendras pokalbis<...>“ M5, „<...>pokalbis, diskusija<...>“
	Tiesioginė pagalba su vaikais	M4, „<...>probleminių vaikų pasiėmimas pas save<...>“
	Bendrų veiklų organizavimas	M2, „<...>kartu organizuojamos veiklos“ M4, „<...>visi kartu vykdomi projektai“. M5, „<...>bendrų tikslų įgyvendinimas<...>“

Iš tyrimo duomenų nustatyta, kad ikimokyklinio ugdymo mokytojams efektyviausi bendradarbiavimo būdai yra individualios konsultacijos, informantų teigimu, konsultacijų metu užmezgamas pokalbis, galima padiskutuoti, 1 informantas pabrėžė, kad visada konsultuojasi kalbėdamiesi, tai parodo jo teiginys: M3 „<...>visada bendradarbiaujame tik gyvai, tai yra efektyviausias būdas“, tyrimo dalyviai išskyrė socialinio pedagogo pagalbą su vaikais, anot jų, tai yra efektyvus bendradarbiavimo būdas, tai įrodo jų teiginiai: M1, „<...>pagalba pedagogui veiklos

metu<...>“, M6,<...>kai socialinis pedagogas dirba individualiai su vaiku<...>“, galima daryti išvadą, kad socialinio pedagogo pagalba vaikui ir ikimokyklinio ugdymo mokytojui, informantai vertina kaip efektyvų bendradarbiavimo būdą. Tyrimo metu paaiškėjo, kad efektyvus bendradarbiavimas tampa kai ikimokyklinio ugdymo mokytojai ir socialiniai pedagogai veikia bendrai, tai yra kartu organizuoja renginius, veiklas, projektus. Iš to galima daryti prielaidą, kad bendradarbiavimas tampa efektyvus, kai abi šalys siekia bendrų tikslų įgyvendinimo.

Apibendrinus galima teigti, kad efektyvus bendradarbiavimo būdai yra individualios konsultacijos ir pokalbiai, socialinio pedagogo teikiama pagalba vaikui, padedant ugdymo procese, ikimokyklinio ugdymo mokytojų ir socialinių pedagogų bendros veiklos, siejami bendri tikslai.

Sekančiu klausimu siekta sužinoti, kokie trikdžiai kyla ikimokyklinio ugdymo mokytojams bendradarbiaujant su socialiniais pedagogais. Šiam tikslui informantams pateiktas klausimas: „Kokie trikdžiai kyla bendradarbiaujant su socialiniu pedagogu? Duomenys pateikti 19 lentelėje.

19 lentelė

Ikimokyklinio ugdymo mokytojų ir socialinių pedagogų bendradarbiavimo trikdžiai

Kategorija	Subkategorijos	Įrodantys teiginiai
Ikimokyklinio ugdymo mokytojų ir socialinių pedagogų bendradarbiavimo trikdžiai	Socialinio pedagogo laiko stoka	M6,<...>socialinis pedagogas dirba tik 0,5 etato<...>“ M5,<...>tiesiog fiziškai niekur nespėja<...>“ M2,<...>per mažas socialinio pedagogo darbo krūvis<...>“.
	Pagalbos trūkumas	M1,<...>dažnai prireikus pagalbos ji taip ir nesuteikiama<...>“ M5,<...>sunku spręsti situacijas „čia ir dabar<...>“.
	Socialinio pedagogo kompetencijos stoka	M1,<...>neanalizuojami vaikų socialiniai įgūdžiai<...>“ M2,<...>negaunama rekomendacijų dėl ugdymo“ M5,<...>nebendruojama su vaiko tėvais<...>“.
	Trikdžių nepatiria	M3,<...>bendradarbiaujant jokių trikdžių nepastebėjau<...>“.

Remiantis informantų atsakymų duomenimis, pastebėta, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigų mokytojai patiria bendradarbiavimo trikdžių su socialiniais pedagogais. Informantai nurodė, dažniausiai bendradarbiavimo trikdžiai kyla dėl socialinio pedagogo laiko stokos, jie teigia, kad socialinis pedagogas nespėja visiems teikti pagalbą, esant mažam socialinio pedagogo darbo krūviui įstaigoje pastebimas laiko trūkumas, tai įrodo informantų teiginiai: M5,<...>trumpas darbo laikas, mažas etatas<...>“, M2,<...>sunku susitikti su socialiniu pedagogu, nes jis įstaigoje būna

pusė dienos<...>“. Iš tyrimo dalyvių teiginių išryškėjo, kad ikimokyklinio ugdymo mokytojams trūksta socialinio pedagogo pagalbos ir tai jie įvardija, kaip dar vieną bendradarbiavimo trūkumą. Anot tyrimo dalyvių paprašius socialinių pedagogų pagalbos ji nėra laiku suteikiama, galima daryti išvadą, kad socialiniai pedagogai dėl laiko stokos, ne visuomet gali laiku suteikti pagalbą. Pastebėta, kad tyrimo dalyviai mano, jog socialinis pedagogas neturi pakankamai kompetencijų, arba blogai atlieka savo pareigas. Informantų nuomone, socialiniai pedagogai ne visada gilinasi į vaiko problemas, nepakankamai bendrauja su tėvais, teikia mažai rekomendacijų ugdymo procesui vykdyti. Tyrimo metu atskleista, kad ne visi ikimokyklinio ugdymo mokytojai patiria trikdžius bendradarbiaudami su socialiniais pedagogais. 2 informantai iš 6, nurodė, kad jiems nekyla sunkumų bendradarbiaujant, kad jie teigiamai vertina socialinio pedagogo darbą ir tarpusavio santykius, tai įrodo informantų teiginiai: M4, „<...>puikiai sutariam, palaikom vieni kitus, padedam, pagelbėjam, pamokom<...>“.

Sekančiu klausimu siekta sužinoti, kokius ikimokyklinio ugdymo mokytojai pasiekia rezultatus bendradarbiaudami su socialiniais pedagogais. Šiam tikslui informantams buvo pateiktas klausimas: „*Įvardinkite kokius rezultatus pasiekiate bendradarbiaudami su socialiniu pedagogu*“. Duomenys pateikti 20 lentelėje.

20 lentelė

Ikimokyklinio ugdymo mokytojų ir socialinių pedagogų bendradarbiavimo rezultatai

Kategorija	Subkategorijos	Įrodantys teiginiai
Ikimokyklinio ugdymo mokytojų ir socialinių pedagogų bendradarbiavimo rezultatai	Problemų su tėvais sprendimo būdai	M2, „<...>išsprendėme tam tikrus sunkumus kylančius su tėvais<...>“ M5, „<...>pagalba bendradarbiaujant su tėvais, kai kyla sunkumų<...>“
	Tobulinami vaikų socialiniai įgūdžiai	M6, „<...>pagerėjo vaikų tarpusavio santykiai<...>“ M2, „<...>pagerinome kai kurių vaikų socialinius įgūdžius“ M4, „<...>vaikai geriau įsisavina elgesio taisykles<...>“.
	Pajvairintas vaikų ugdymo veikla	M4, „<...>vaikai pakeičia aplinką išeidami į kitą kabinetą“ M2, „<...>pasikeičia žmogus, kuris gali pajvairinti veiklą<...>“ M5, „<...>įvairesnė veikla vaikams<...>“ M3, „<...>pagerėjo kiekvieno vaiko individualios ugdymosi galimybės<...>“.

Rezultatai parodė, kad ikimokyklinio ugdymo mokytojai ir socialiniai pedagogai bendradarbiaudami pasiekia tam tikrus rezultatus. Labiausiai pastebimi rezultatai - tai išspręstos problemos su tėvais, pagerėję vaikų socialiniai įgūdžiai. Ikimokyklinio ugdymo mokytojai teigia,

(žr. 20 lentelę), vaikų ugdymo procesas tapo įvairesnis, socialinis pedagogas užsiima įvairiomis veiklomis, tokiu būdu vaikai gali pakeisti ugdymosi aplinką išeidami iš grupės, turi palankesnes galimybes ugdytis individualiai. 1 informantas teigia, kad bendradarbiaudamas su socialiniu pedagogu tapo lankstesnis ugdydamas vaikus, tai įrodo jo teiginys: M1, „<...>gebu būti lankstesnė vaiko atžvilgiu<...>“. Pastebėta, kad prie bendradarbiavimo rezultatų informantai priskiria pagalbą vaikui, kuriam trūksta šeimos priežiūros: M6, „<...>išspręstos vaikų problemos dėl higienos, sutvarkytas vaiko maitinimas, nes tėvai to padaryti nesugebėjo<...>“, galima daryti prielaidą, kad efektyvus bendradarbiavimas tarp ikimokyklinio ugdymo mokytojų ir socialinių pedagogų, duoda realių rezultatų, kurie užtikrina vaiko gerovę.

Apibendrinant, galima teigti, kad bendradarbiaudami ikimokyklinio ugdymo mokytojai ir socialiniai pedagogai pasiekia teigiamus rezultatus, kurie atsispindi bendravime su tėvais, vaikų socialinių įgūdžių formavime ir vaikų ugdymo veiklos įvairovėje.

Sekančiu klausimu siekta sužinoti kokiais būdais teikiamas abipusis ryšys tarp ikimokyklinio ugdymo mokytojų ir socialinių pedagogų. Informantams pateiktas klausimas: „Kokiais būdais teikiate abipusį grįžtamąjį ryšį?“ Duomenys pateikti 21 lentelėje.

21 lentelė

Abipusio grįžtamojo ryšio teikimo būdai

Kategorija	Subkategorijos	Įrodantys teiginiai
Abipusio grįžtamojo ryšio teikimo būdai	Anketinės apklausos būdas	M5, „<...>pildomos anketos<...>“. M4, „<...>atsakinėjame į anketų klausimus<...>“
	Pokalbio pobūdis	M6, „<...>individualiu pokalbiu<...>“ M1, „<...>bendraujant individualiai<...>“ M3, „<...>žodžiu<...>“ M5, „<...>pokalbiai, aptarimai<...>“ M4, „<...>bendraujame kalbėdami<...>“ M2, „<...>per pokalbį<...>“
	Susirašinėjimo būdas	M5, „<...>atsakome į klausimus raštu<...>“ M4, „<...>susirašinėjame el. paštu<...>“

Iš 21 lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad dažniausiai abipusis ryšys tarp ikimokyklinio ugdymo mokytojų ir socialinių pedagogų teikiamas pokalbio būdu. Visi 6 informantai teigia, kad jie grįžtamąjį ryšį suteikia kalbėdamiesi, bendraudami gyvai. Galima teigti, kad šis būdas labiausiai priimtinas visiems informantams, nes visi pateikė vienodus atsakymus. Nustatyta, kad grįžtamasis ryšys teikiamas ir anketų pobūdžiu, informantai teigia, kad jie pildo anketas, kurias sudaro socialinis pedagogas (žr. 21 lentelę). Iš tyrimo dalyvių atsakymų matyti, kad susirašinėdami

įvairiomis priemonėmis jie taip pat apsieičia grįžtamoju ryšiu. Kaip teigia tyrimo dalyviai, jie atsako į klausimus raštu, arba susirašinėja elektroniniu paštu.

Apibendrinant galima teigti, kad populiariausias grįžtamojo ryšio būdas yra pokalbis, rečiau grįžtamasis ryšys teikiamas anketomis ir įvairaus pobūdžio susirašinėjimais.

Sekančiu klausimu, informantų buvo paprašyta pateikti savo rekomendacijas ir siūlymus socialinio pedagogo veiklos tobulinimui. Duomenys pateikti 22 lentelėje.

22 lentelė

Ikimokyklinio ugdymo mokytojų rekomendacijos ir siūlymai

Kategorija	Subkategorijos	Įrodantys teiginiai
Ikimokyklinio ugdymo mokytojų rekomendacijos ir siūlymai	Didesnis socialinio pedagogo darbo krūvis	M2,,<...>reikalingas didesnis etatas įstaigoje<...>“ M3,,<...>daugiau socialinių pedagogų etatų darželyje“ M4,,<...>kad valdžia suteiktų pilną etatą įstaigoje<...>“
	Didesnis dėmesio skyrimas vaikui	M4,,<...>kad socialinis pedagogas dažniau dalyvautų vaikų ugdyme“ M2,,<...>dažniau dirbtų su problemineis vaikais<...>“ M4,,<...>domėtusi vaikų gyvenama aplinka“ M5,,<...>kad socialiniai pedagogai bendradarbiautų su vaiko šeima už darželio ribų<...>“ M1,,<...>būti interesuotiems į vaiką“ M1,,<...>analizuotų vaikų socialinius įgūdžius<...>“
	Nepateikė rekomendacijų ir siūlymų	M3,,<...>dirba gerai“. M6,,<...>socialinis pedagogas dirba gerai, pasiūlymų neturiu<...>“.

Išanalizavus informantų teiginius nustatyta, kad ikimokykliniai ugdymo mokytojai rekomenduoja įstaigoms padidinti socialinio pedagogo ikimokyklinėse ugdymo įstaigose krūvį, nes jų teigimu socialinio pedagogo per mažas darbo krūvis (žr. 22 lentelę), galima manyti, kad dirbdamas nepilnu krūviu socialinis pedagogas laiku nesuteikia reikiamos pagalbos. Išryškėjo, kad informantai siūlo daugiau dėmesio skirti ne tik vaiko problemoms, bet ir jo aplinka, socialiniais įgūdžiais, dažniau bendrauti su vaikais ir šeimomis už įstaigos ribų. 2 informantai nepateikė siūlymų, galima matyti, kad jie patenkinti socialinio pedagogo vykdoma veikla.

Apibendrinus galima teigti, kad ikimokyklinio ugdymo mokytojai, socialinio pedagogo veiklos tobulinimui siūlo įstaigoms, didesniu socialinio pedagogo darbo , daugiau dėmesio skirtų vaiką supančiai aplinkai.

Ikimokyklinio ugdymo mokytojų požiūrio apie socialinio pedagogo veiklos būdus ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje tyrimo apibendrinimas

Apibendrinant tyrimo duomenis nustatyta, kad dažniausiai ikimokyklinio ugdymo mokytojams reikia socialinio pedagogo pagalbos ugdant specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus, taip pat šeimomis, kurioms reikalinga socialinė pagalba. Socialinio pedagogo vykdomos veiklos svarba išryškėjo, sprendžiant netinkamo vaikų elgesio problemas, patyčias, įvairaus pobūdžio smurtas, adaptacijos sunkumai, kurių ikimokyklinės ugdymo įstaigos mokytojos yra nepajėgios išspręsti.

Tyrimo metu buvo nustatyta, kad teikdamas pagalbą ikimokyklinio ugdymo mokytojoms ugdymo procese, socialinis pedagogas tai daro įvairiais būdais: organizuoja užsiėmimus, konsultuoja, skiria laiko individualiam pokalbiui. Tyrimo metu paaiškėjo, kad socialinis pedagogas teikia pagalbą ikimokyklinio ugdymo mokytojams konsultacijomis, bendraudamas su tėvais, išspręsdamas jų problemas. Nustatyta, kad individualūs pokalbiai, konsultacijos, ugdymo programų organizavimas yra efektyvūs bendradarbiavimo tarp ikimokyklinio ugdymo mokytojų ir socialinių pedagogų būdai.

Pastebėtos socialinių pedagogų ir ikimokyklinio ugdymo mokytojų bendradarbiavimo problemos, bendradarbiauti trukdo socialinio pedagogo laiko stoka, jis ne visuomet pajėgus laiku išspręsti problemas, tinkamai reaguoti į situaciją, nes darbo krūvis ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje yra nepakankamas. Nustatytas ikimokyklinio ugdymo mokytojų nepasitenkinimas socialinio pedagogo kompetencija, įvardijama, kad socialinis pedagogas neteikia rekomendacijų kaip dirbti su problemų turinčiais vaikais, nesigilinama į esamą situaciją, neanalizuojami vaikų socialiniai įgūdžiai.

Išryškėjo socialinio pedagogo ir ikimokyklinio ugdymo mokytojų bendradarbiavimo rezultatai, kurie atsispindi geresniame vaikų elgesyje, pasikeitusiame tėvų požiūryje, artimesni santykiai su kolegomis. Ikimokyklinio ugdymo mokytojai tyrimo pabaigoje pateikė rekomendacijas, kuriose išryškėjo, kad norėtų didesnio socialinio pedagogo darbo krūvio įstaigoje, daugiau dėmesio vaikui ir jo aplinkai.

DISKUSIJA

G. Šimkienės, A. Ališausko (2013) tyrimas apie mokytojų patiriamas problemas ir . L. Miltenienės (2014) empirinis tyrimas kokius iššūkius patiria mokytojai ugdydami vaikus turinčius specialiųjų ugdymo poreikių parodė, jog socialinio pedagogo veikla ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje yra labai svarbi, kadangi išryškėjo socialinio pedagogo poreikis ne tik vaikams, tačiau ir ikimokyklinio ugdymo mokytojams ir tėvams. Mokslinėje literatūroje K. Trakšelys, D. Martišauskienė (2016). E., Black, M., Bettencourt, C., Cameron (2017) , P. Patrie (2013) teigia, kad vaikai patiria įvairių problemų jau ankstyvajame amžiuje, todėl labai svarbu užtikrinti, kad vaikas augtų patirdamas kuo mažiau problemų, nes jo daro neigiamą įtaką vaiko raidai ir tolimesniam gyvenimui. Nors pirminė institucija, kurioje vaikas įgauna socialinius įgūdžius yra šeima, tačiau ugdymo įstaiga taip pat užima svarbią vietą vaiko gyvenime. Todėl socialinio pedagogo siekis yra, apsaugoti vaiką nuo problemų, užtikrinti jo teisę į ugdymą. Pradėjęs lankyti ugdymo įstaigą vaikas patiria įvairių problemų, adaptacinis periodas, bendravimas su vaikais, patyčios, įvairaus pobūdžio smurtas. Iškart galima pastebėti socialinio pedagogo poreikį ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje, nes ikimokyklinio ugdymo mokytojai ne visada gali padėti vaikui tinkamai adaptuotis, apsaugoti nuo patyčių, smurto, dėl kitų grupėje esančių vaikų skaičiaus.

Analizuojant mokslinius šaltinius, kuriuose teigiama, kad ypatingo dėmesio reikia vaikams su specialiaisiais poreikiais (Kiušaitė, 2012 ir socialinių įgūdžių stokojantiems vaikams (Burvytė, (2017), galima pastebėti, kad išskiriamos dvi vaikų grupės, kurioms reikalinga socialinio pedagogo pagalba. Mokslininkai dažnai pabrėžia socialinio pedagogo svarbą ikimokyklinėje, B. Loveless (2019) teigia, kad socialinis pedagogas ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje tampa tarsi agentu, kuris koordinuoja vaikų grupes, kurioms reikalinga pagalba. Mano nuomone, kad kiekvienoje ugdymo įstaigoje pagalbą vaikams turėtų teikti ir kiti specialistai. Ikimokyklinėse ugdymo įstaigose turėtų būti specialistų komanda, kuri savo žiniomis ir kompetencijomis teiktų pagalbą ne tik vaikams bet ir jų šeimoms bei mokytojams. Lietuvoje ne visose ikimokyklinėse ugdymo įstaigose dirba socialiniai pedagogai, todėl galima daryti prielaidą, kad vaikų problemas turi spręsti mokytojai, tačiau jiems ne visada užtenka laiko ir kompetencijų tai daryti. Tyrimo metu išryškėjo, kad ikimokyklinės ugdymo įstaigos, kuriose yra socialinis pedagogas neužtikrina pakankamo darbo krūvio šiam specialistui, nes tyrimo dalyviai atskleidė, kad pagrindinė socialinio pedagogo veiklos problema – laiko stoka. Mažai laiko praleisdamas ugdymo institucijoje socialinis pedagogas negali laiku reaguoti į esamą situaciją, patiriamas vaikų ir mokytojų problemas. Galima manyti, kad padidėjęs socialinio pedagogo darbo krūvis užtikrintų, kad būtų išanalizuota ir išspręsta daug daugiau problemų, kurios kyla ugdymo institucijose. Tyrimo metu išryškėjo dar viena problema, kuri anot ikimokyklinio ugdymo mokytojų yra socialinio pedagogo kompetencijų trūkumas. Buvo teigiama, kad socialiniai pedagogai ne visuomet yra kompetentingi sprendami problemas, tačiau galima daryti išvadas, jog

dėl laiko stokos socialiniai pedagogai tinkamai neatlieka savo funkcijų. Informantai teikdami, jog socialiniai pedagogai laiku nereaguoja į esamą problemą užsimiršta, kad socialinis pedagogas galbūt jau baigė savo darbo valandas, arba sprendžia kitas mokytojų problemas. Ikimokyklinio ugdymo mokytojai teigia, kad socialiniai pedagogai neteikia jiems rekomendacijų kaip dirbti su vaikų problemomis, tačiau tyrimo metu paaiškėjo, jog socialiniams pedagogams dirbantiems ikimokyklinėse ugdymo įstaigose taip pat trūksta rekomendacijų, metodinių priemonių, kaip teikti pagalbą ankstyvojo amžiaus vaikams. Galbūt jeigu socialiniai pedagogai remtųsi jiems skirtomis pagalbos priemonėmis ir rekomendacijomis, jie galėtų pateikti rekomendacijas iš savo patirties ikimokyklinio ugdymo mokytojams.

Socialiniai pedagogai užsiima įvairiomis veiklomis, pagalbos būdais ir formomis, teikdami pagalbą vaikams, tėvams ir ikimokyklinio ugdymo mokytojams. Išryškėjo efektyviausi pagalbos teikimo būdai tai yra individuali pagalba, bendravimas gyvai. Socialinių pedagogų vykdomoje veikloje pastebimi rezultatai, kurie atsispindi pakitusiame vaikų elgesyje, tėvų požiūryje, ikimokyklinio ugdymo mokytojų darbe. Ikimokyklinio ugdymo mokytojai pabrėžia, kad socialinio pedagogo poreikis ugdymo įstaigoje yra labai didelis, norėtų, kad socialinis pedagogas daugiau laiko praleistų ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje. Socialiniai pedagogai savo darbe patiria sunkumų, tokių kaip laiko stoka teikiant pagalbą, ikimokyklinio ugdymo mokytojų neigiamas požiūris į iškilusias problemas.

Mokslinėje literatūroje teigiama, kad ugdymo įstaigos, kuriose nėra socialinių pedagogų, pagalbą vaikams, mokytojams, tėvams, teikia vaiko gerovės komisija, kurios pagalbos paskirtis yra užtikrinti vaiko teisę į mokslą, bendrauti su tėvais, padėti mokytojams (Burvytė, 2015). Tolimesnis šios problemos tyrimas būtų susijęs nustatyti, kokiais būdais teikiama pagalba vaikams, mokytojams ir tėvams įstaigose, kuriose nedirba socialinis pedagogas, koks yra vaiko gerovės komisijos pagalbos efektyvumas ir pasiekti rezultatai, sprendžiant įvairias problemas.

Refleksija. Atlikdama tyrimą, patyriau jaudulį, nerimą, įtampą, tačiau buvo ir džiugesio. Kadangi turėjau asmeninės patirties ir žinių, daug procesų galėjau analizuoti remdamasi autorių įžvalgomis, ir teorijomis. Patirtas emocijas ir jausmus sukėlė mano, kaip tyrėjos asmeninė patirtis. Dirbdama ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje dažnai patiriu problemas, kurios išryškėjo tyrimo metu, dažnai pasigendu socialinio pedagogo pagalbos, nes nežinau kaip elgtis probleminėje situacijoje. Pastebėjau, kad ikimokyklinio ugdymo mokytojų patiriamos problemos labai liečia mano asmeninę patirtį, manau, kad jeigu mano darbo vietoje būtų socialinis pedagogas, problemų būtų daug mažiau. Renkdama magistro darbą ir atlikdama tyrimą įgyjau naujų žinių ir kompetencijų, kurias pritaikysiu praktiškai savo veikloje ir sprendama vaikų ir tėvų problemas, prisidėsiu prie vaiko gerovės komisijos teikiamų siūlymų ir rekomendacijų teikiant pagalbą vaikams, mokytojams ir šeimoms.

IŠVADOS

1. Mokslinės literatūros analizė parodė, kad vaikai ankstyvajame amžiuje patiria problemas, kurios daro socialinei, emocinei raidai. Pirmoji institucija, kurioje vaikas įgauna socialinius įgūdžius yra šeima, tačiau šeimoje ne visada yra palanki socialinė aplinka, tinkamiems įgūdžiams formotis. Patekęs į kitą aplinką vaikas ne visada geba prie jos prisitaikyti, išspręsti iškilusius sunkumus, todėl svarbu savalaikė ir kokybiška pagalba, kurią suteiktų socialinis pedagogas. Naudodamas įvairius pagalbos būdus ir metodus socialinis pedagogas koordinuoja, šviečia, vadovauja, tiria, tarpininkauja teikdamas pagalbą vaikams, kurie patiria problemas, ar negeba valdyti savo elgesio. Išryškėjo socialinio pedagogo pagalbos poreikis mokytojams ir tėvams. Socialinis pedagogas bendrauja ir bendradarbiauja su mokytojais, konsultuoja ir teikia informaciją tėvams.
2. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad socialinis pedagogas teikia pagalbą vaikams, jų šeimoms ir ikimokyklinio ugdymo mokytojams. Nustatyta, kad socialinis pedagogas padeda ugdyti vaikų socialinius įgūdžius, sprendžia netinkamo elgesio, adaptacijos, patyčių problemas. Išryškėjo, kad socialiniai pedagogai dažniausiai teikia pagalbą specialiųjų poreikių turintiems vaikams, taip pat vaikams, kurie patiria socialinę riziką, stokoja socialinių įgūdžių. Teikdami pagalbą vaikams, ikimokyklinio ugdymo mokytojams ir šeimoms naudoja individualios konsultacijos metodą, įtraukia tėvus į vaikų ugdymo procesą, padeda mokytojams organizuoti ugdymą vaikams, teikia psichologinę pagalbą. Išryškėjo socialinių pedagogų veiklos rezultatai: pasikeitęs vaikų elgesys, vaikai geriau geba valdyti savo elgesį, išsakyti savo jausmus. Pakito ikimokyklinių ugdymo mokytojų požiūris į vaikų problemas, jie stengiasi reaguoti ir laiku suteikti pagalbą. Išvėlta pasikeitimų tėvų bendravime su socialiniu pedagogu ir mokytojais, tėvai tapo geranoriškesni, vengia konfliktų, noriai įsitraukia į ugdymo organizavimo procesą. Paaiškėjo, kad savo veikloje socialiniai pedagogai patiria problemų, tai yra bendradarbiavimo su mokytojais problemos, neigiamas tėvų požiūris į socialinio pedagogo veiklą, nenoras priimti pagalbą.
3. Rezultatai parodė, kad ikimokyklinio ugdymo mokytojai kreipiasi į socialinį pedagogą, dėl netinkamo vaikų elgesio grupėje, specialiųjų poreikių vaikų ugdymo. Išsiaiškinta, kad teikdami pagalbą grupėje socialiniai pedagogai vykdo užsiėmimus vaikams, konsultuoja individualiai, organizuoja ir vykdo veiklas, tokiu būdu padeda ikimokyklinio ugdymo mokytojams užtikrinti, kad vaikai turėtų palankias ugdymosi sąlygas. Išryškėjo, kad socialinis pedagogas neturi pakankamai laiko padėti spręsti ikimokyklinio ugdymo mokytojų problemų, ikimokyklinio ugdymo mokytojai socialinio pedagogo laiko stoką įvardija kaip didžiausią bendradarbiavimo problemą. Išsiaiškinta, kad efektyviausias

bendradarbiavimo būdas tarp socialinių pedagogų ir ikimokyklinio ugdymo mokytojų yra individualus pokalbis arba konsultacija. Bendradarbiavimo rezultatai parodė, kad buvo išspręstos bendravimo su tėvais problemos, pagerėjo vaikų socialiniai įgūdžiai.

4. Socialiniai pedagogai labiausiai pasigenda tikslių rekomendacijų ir metodinių priemonių teikiant pagalbą ankstyvojo amžiaus vaikams. Socialiniai pedagogai, kurie dirba ikimokyklinėse ugdymo įstaigose pasigenda mokymų ir seminarų, kurie padėtų plėsti kompetencijas ir žinias, teikiant pagalbą vaikams. Ikimokyklinio ugdymo mokytojai pateikė siūlymus, kad socialiniai pedagogai dirbtų daugiau valandų ikimokyklinėse ugdymo įstaigose, daugiau laiko skirtų vaikų problemų analizei ir dažniau teiktų rekomendacijas mokytojams, kurie organizuoja ugdymą vaikams, kurie patiria problemas.

Siekiant socialinio pedagogo veiklos tobulinimo siūloma dalyvauti įvairiuose mokymomuose ir seminaruose, siekiant tobulinti bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencijas.

Rekomendacijos

Socialiniams pedagogams:

- Kelti savo kvalifikaciją mokymuose ir seminaruose, bendravimo ir bendradarbiavimo temomis, kuriuose galėtų įgyti naujų žinių ir kompetencijų, kurios padėtų užtikrinti tinkamus bendradarbiavimo būdus su ikimokyklinio ugdymo mokytojais.
- Stengtis įtraukti tėvus į visas ugdymo įstaigos vykdomas veiklas, šventes, renginius, organizuojant vaikų ugdymą, tokiu būdu skatinti bendradarbiavimą tarpusavyje, įgyti tėvų pasitikėjimą. Paruošti anketas ir klausimynus tėvams, siekiant sužinoti jų požiūrį apie socialinio pedagogo veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje.

Ikimokyklinių ugdymo įstaigų vadovams:

- Išanalizuoti ugdymo įstaigoje esančias problemas, sudaryti pakankamas darbo valandas socialiniams pedagogams ikimokyklinėse ugdymo įstaigose.
- Sudaryti tinkamas darbo sąlygas socialiniams pedagogams, įrengti tinkamo dydžio patalpas darbui su vaikų grupėmis.
- Įstaigoje organizuoti mokymus ir seminarus apie vaikų raidos tarpsnius, elgesio pobūdį kiekviename amžiaus etape, ikimokyklinio amžiaus vaikų pykčios valdymo metodus socialiniams pedagogams teikiantiems pagalbą ankstyvojo amžiaus vaikams.

LITERATŪRA

1. Ališauskas, A., Ališauskienė, S., Gerulaitis, D., Kaffemanienė, I., Melienė R., 2011. Specialiųjų ugdymo(si) poreikių tenkinimas: Lietuvos patirtis užsienio šalių kontekste. [žiūrėta 2019-10-09], prieiga internetu:
http://www.su.lt/bylos/fakultetai/socialines_geroves_ir_negales_studiju/mokslo%20studija.pdf
2. Ališauskas A., Šimkienė G., 2013. Mokytojų patirtys, ugdant mokinius, turinčius elgesio ir (ar) emocijų problemų. Specialusis ugdymas, 1(28), 51-61.
3. Ališauskienė, S., 2005. Specialiųjų poreikių vaikų socialinis kontekstas. Specialusis ugdymas. Nr. 1(12), 8-16.
4. Ališauskienė, S., 2005. Socialinės rizikos sampratos interpretacijos ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje. [žiūrėta 2019-10-22], prieiga internetu:
<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2005~1367151592609/J.04~2005~1367151592609.pdf>
5. Baraldsnės, D., Vaškienė, A., 2013. Socialinio pedagogo iššūkiai organizuojant ir teikiant socialinę pedagoginę pagalbą mokiniams mokykloje. [žiūrėta 2020-04-09], prieiga internetu:
<http://journals.ku.lt/index.php/tiltai/article/view/453/pdf#>
6. Barbard, M., 2005. Drugs in the family. University of Glasgow. [žiūrėta 2020-01-10], prieiga internetu:
<file:///C:/Users/user/Downloads/1859353207.pdf>
7. Bitinas, B., Rupšienė, L., Žydžiūnaitė, V., 2008. Kokybinių tyrimų metodologija. Klaipėda. S. Jokužio leidykla.
8. Black, E., Bettencourt, M., Cameron C., 2017. Social Pedagogy in the Classroom. Supporting Children and Young People in Care. [žiūrėta 2019-09-23], prieiga internetu:
<http://www.sppa-uk.org/wp-content/uploads/2017/09/Social-Pedagogy-in-the-Classroom.pdf>
9. Boller, A., 2012. Mano vaikas pradeda lankyti darželį. Vilnius. Gimtasis žodis.
10. Brandišauskienė, A., Maslienė D., 2014. Žaidimo situacijos apžvalga ikimokyklinio ugdymo institucijose. [žiūrėta 2020-03-16], prieiga internetu:
file:///C:/Users/user/Downloads/Brand_Masl_straipnis_2014.pdf
11. Burvytė, S., 2015. Socialinės pedagoginės (kompleksinės) pagalbos poreikis. [žiūrėta 2019-08-08], prieiga internetu:
<http://socialinisugdymas.leu.lt/index.php/socialinisugdymas/article/viewFile/152/138>

12. Burvytė, S., 2017. Ugdytojų pozityvus edukacinis pokalbis kaip ikimokyklinio amžiaus vaikų harmoningo ugdymosi užtikrinimo sąlyga. [žiūrėta 2019-09-05], prieiga internetu: <file:///C:/Users/user/Downloads/206-367-1-SM.pdf>
13. Burvytė, S., 2018. Žmogaus socialinio gyvenimo kokybės įsivertinimo ir vaikystės potyrių sąsajos. [žiūrėta 2019-09-06], prieiga internetu: <http://www.socialinisugdymas.leu.lt/index.php/socialinisugdymas/article/view/227/210>
14. Ciparytė, D., Bagdonas, A., 2018. 4-5 metų vaikų agresijos būdai ir jų koregavimo galimybės ikimokyklinio ugdymo įstaigoje. [žiūrėta 2019-09-14], prieiga internetu: <file:///C:/Users/user/Downloads/255-Article%20Text-966-1-10-20190102.pdf>
15. Dumbliauskienė, M., Braukylaitė, S., 2010. Šeimų socialinės atskirties teorinė sklaida Lietuvoje. Vilniaus universitetas. Lietuvos mokslų akademijos leidykla. Žiūrėta 2019-09-15], prieiga internetu: <http://mokslozurnalai.lmaleidykla.lt/publ/1392-1096/2010/1-2/43-51.pdf>
16. Gaižauskaitė, I., Valavičienė, N., 2016. Socialinių tyrimų metodai: kokybinis interviu. Mykolo Riomerio universitetas. Vilnius. [žiūrėta 2020-05-01], prieiga internetu: https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/16209/12_Socialini%20%20tyrim%20%20ometodai-Kokybinis-interviu.pdf?sequence=1
17. Gualthérie Van Weezel, L., 2012. Socialinis darbas su socialinės rizikos šeimomis. [žiūrėta 2019-07-22], prieiga internetu: https://socmin.lrv.lt/uploads/socmin/documents/files/pdf/1362_metodines-rekomendacijos.pdf
18. Hollis, M., (1994). The Philosophy of Social Science. Cambridge, Cambridge University Press. [žiūrėta 2019-12-15], prieiga internetu: [https://books.google.lt/books?hl=lt&lr=&id=1JcsHEm9CLgC&oi=fnd&pg=PR9&dq=17.%09Hollis,+M.,+\(1994\).+The+Philosophy+of++Social+Science.+Cambridge,+Cambridge+University+Press.++18.&ots=xcV7uR5EUk&sig=YLiLmAeZiIT--TtYAtjJZeneQeg&redir_esc=y#v=onepage&q=17.%09Hollis%2C%20M.%2C%20\(1994\).%20The%20Philosophy%20of%20%20Social%20Science.%20Cambridge%2C%20Cambridge%20University%20Press.%20%202018.&f=false](https://books.google.lt/books?hl=lt&lr=&id=1JcsHEm9CLgC&oi=fnd&pg=PR9&dq=17.%09Hollis,+M.,+(1994).+The+Philosophy+of++Social+Science.+Cambridge,+Cambridge+University+Press.++18.&ots=xcV7uR5EUk&sig=YLiLmAeZiIT--TtYAtjJZeneQeg&redir_esc=y#v=onepage&q=17.%09Hollis%2C%20M.%2C%20(1994).%20The%20Philosophy%20of%20%20Social%20Science.%20Cambridge%2C%20Cambridge%20University%20Press.%20%202018.&f=false)
19. Jonutytė, I., Rupšienė, L., Kučinskienė, R., 2006. Vaikų socialinės atskirties prevencija: realijos ir perspektyvos. Klaipėdos universitetas, pedagogikos fakultetas, socialinės pedagogikos katedra. Klaipėdos universiteto leidykla.
20. Jurgaitienė, D., 2007. Tėvų ir šeimos įtaka paaugliams vartoti narkotikus. [žiūrėta 2020-02-10], prieiga internetu: https://www.mruni.eu/upload/iblock/b6c/4_jurgaitiene_stankuviene.pdf

21. Kavaliūnienė, J., 2014. Socialinės pagalbos organizavimas socialinės rizikos šeimai. [žiūrėta 2019-07-22], prieiga internetu:
<https://eknygos.panko.lt/wp-content/uploads/2014/09/Socialines-pagalbos-organizavimas-socialines-rizikos-seimai.pdf>
22. Kardelis, K. 2016. Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. Vilnius.
23. Kiušaitė, J., 2012. Socialinis darbas su specialiujų poreikių turinčiais asmenimis: metodinė priemonė. Vilnius: Edukologija.
24. Klanienė, I., Kaktavičiūtė, G., 2016. Vaikų, kurių tėvai serga nepagydomomis ligomis, socializacijos sunkumai. [žiūrėta 2019-09-14], prieiga internetu:
http://www.su.lt/images/leidiniai/Acta/Acta_23/23_Klaniene.pdf
25. Kornbeck J., Jensen N., R., 2009. The Diversity of social Pedagogy in Europe. Studies in Comparative Social Pedagogues and International Social Work and Social Policy, Vol.VII. [žiūrėta 2019-12-10], prieiga internetu:
https://books.google.lt/books?hl=lt&lr=&id=EgAkBNdUL1cC&oi=fnd&pg=PA145&dq=social+pedagogue+in+school+job+instrukction&ots=fi2Bn7AEyK&sig=DTC5y9BUH-xi5P8zdTQTpD9dcXU&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false
26. Koskienė, N. 2014. Inkluzinė mokykla - siekiamybė ar utopija? [žiūrėta 2020-04-08], prieiga internetu:
<http://www.ikimokyklinis.lt/index.php/straipsniai/bendri-straipsniai/inkliuzine-mokykla-siekiamybe-ar-utopija/18189>
27. Kovaitė, K., 2016. Kompleksinės pagalbos ankstyvojo amžiaus vaikams ir šeimoms modeliavimo prielaidos. [žiūrėta 2019-09-15], prieiga internetu:
<http://socialinisugdymas.leu.lt/index.php/socialinisugdymas/article/view/181/168>
28. Kvieskienė, G., (2003). Socializacija ir vaiko gerovė. Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.
29. Kvieskienė, G., (2005). Pozityvioji socializacija. [žiūrėta 2020-01-27], prieiga internetu:
http://su.lt/bylos/fakultetai/socialines_geroves_ir_negales_studiju/SPPkat/pozityvioji%20socializacija.pdf
30. Leliūgienė, I. (2003). Socialinio pedagogo (darbuotojo) žinynas. Kaunas: Technologija
31. Leliūgienė, I. (2005). Kompleksinis darbas su šeima. Socialinio pedagogo veiklos ypatumai. Socialinė pedagogika: teorija ir praktika. Socialinis ugdymas IX dalis. Vilnius: VPU.
32. Leliūgienė, I., Baršauskienė, V., Mertinkaitytė, E., 2008. Socialinio pedagogo vadybinė veikla. [žiūrėta 2019-09-26], prieiga internetu:
https://www.mruni.eu/upload/iblock/2fe/14_leliugiene_barsauskiene_mertinkaityte.pdf

33. Lemežytė, I., 2011. Vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ikimokyklinio ugdymo organizavimas.
34. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministras, 2016. Įsakymas dėl mokyklos socialinio pedagogo pavyzdinio pareigybės aprašo patvirtinimo. [žiūrėta 2019-08-26], prieiga internetu:
<https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/0a41f940a20911e68987e8320e9a5185?jfwid=1711nk0gg4>
35. Lietuvos švietimas skaičiais 2017 ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas, 2017. [žiūrėta 2019-09-19], prieiga internetu:
https://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/1075_f5c2f3698a04c42a633d35139315c6e7.pdf
36. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2016.lapkričio 2 d. įsakymas Nr. V-950, Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo vaikui ir mokiniui tvarkos aprašas. [žiūrėta 2020-01-24], prieiga internetu:
<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/06ad87e0a20911e68987e8320e9a5185>
37. Loveless., B., 2019. 5 Social Skills That Are Important for Kindergarten. [žiūrėta 2019-09-26], prieiga internetu:
<https://www.educationcorner.com/social-skills-for-kindergarten.html>
38. Merfeldaitė, O., 2007. Socialinės pedagoginės pagalbos efektyvumas mokykloje auklėtojų požiūris. [žiūrėta 2019-09-15], prieiga internetu:
<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2007~1367164197420/J.04~2007~1367164197420.pdf>
39. Mayring, P., (2014). Qualitative Content Analysis. Theoretical Foundation Basic Procedures and Software Solution.[žiūrėta 2020-03-12], prieiga internetu:
https://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/handle/document/39517/ssoar-2014-mayring-Qualitative_content_analysis_theoretical_foundation.pdf
40. Majauskienė, L., Leliūgienė, I. (2007). Mokyklos socialinio pedagogo veikla: bendrieji struktūros komponentai kaip lyginamosios analizės rezultatas. Socialinis darbas.
41. Malinauskas, R. (2011). Rizikos grupės vaikų socialiniai įgūdžiai. Monografija. Kaunas: Lietuvos kūno kultūros akademija.
42. Miltenienė, L., Daniutė, S., 2014. Pedagogų ir būsimųjų pedagogų kompetencija ugdyti įvairių poreikių turinčius mokinius inkluzinio švietimo kontekste. [žiūrėta 2019-10-22], prieiga internetu:
<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2014~1487161481774/J.04~2014~1487161481774.pdf>
43. Miškinis, K. (2003). Šeima žmogaus gyvenime. Kaunas.

44. Morkūnienė, J., (2002). Šiuolaikinė filosofija. Lietuvos teisės universitetas. Vilnius.
45. Oficialiosios statistikos duomenys. [žiūrėta 2019-09-15], prieiga internetu:
<https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?indicator=S3R551#/>
46. Pakalniškienė, V., 2012. Tyrimo ir įvertinimo priemonių patikimumo ir validumo nustatymas. Metodinė priemonė. Vilnius. Vilniaus universiteto leidykla. [žiūrėta 2020-04-30], prieiga internetu:
https://www.vu.lt/leidyba/images/knygos/Filosofija/Tyrimo_ir_%C4%AFvertinimo_priemoni%C5%B3_patikimumo_ir_validumo_nustatymas.pdf
47. Patrie., Pat, 2013. Special issue Social Pedagogy in the 21st Century. Education policy analysis archive. Social Pedagogy in the UK: Gaining a firm foothold? [žiūrėta 2019-09-23], prieiga internetu:
file:///C:/Users/user/Downloads/Social_Pedagogy_in_the_UK_Gaining_a_firm_foothold.pdf
48. Rupšienė, L. Kokybinio tyrimo duomenų rinkimo metodologija. [žiūrėta 2020-04-28], prieiga internetu:
https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/kokybiniu_tyrimu_duomenu_rinkimo_metodol.pdf
49. Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centras (2018). [žiūrėta 2019-11-20], prieiga internetu:
http://www.sppc.lt/wp-content/uploads/2019/02/Leidiny-Ugdymosi-poreiki%C5%B3-kylan%C4%8Di%C5%B3...-2018_koreguota.pdf
50. Statkevičienė, I., 2015. Pilietiškumo ugdymas ikimokykliniame amžiuje. [žiūrėta 2019-10-28], prieiga internetu:
<https://www.ikimokyklinis.lt/index.php/straipsniai/specialistams/pilietiskumo-ugdymas-ikimokykliniame-amziuje/17259>
51. Szerląg, A., 2017. Daugiakultūriškumas ir tarpkultūriškumas kaip mokymo kompetencijų atskaitos taškai. Acta Paedagogica Vilnensia.
52. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, 2016. Atnaujinti dokumentai, apibrėžiantys socialinio pedagogo darbą ir atsakomybę. [žiūrėta 2019-09-19], prieiga internetu:
https://www.smm.lt/web/lt/pranesimai_spaudai/naujienos_1/atnaujinti-dokumentai-apibreziantys-socialinio-pedagogo-darba-ir-atsakomybe
53. Švietimo naujienos, 2018. Socialiniai pedagogai ieškos būdų užtikrinti vaiko ir šeimos gerovę. [žiūrėta 2019-09-19], prieiga internetu:
<http://www.svietimonaujienos.lt/socialiniai-pedagogai-ieskos-budu-uztikrinti-vaiko-ir-seimos-gerove/>

54. Švietimo ir mokslo ministerija, (2017). Elgesio ar (ir) emocijų sunkumų arba sutrikimų turintys vaikai: ugdymo pagalbos teikimo specifika. [žiūrėta 2019-10-09], prieiga internetu: <https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2018/05/Ugdymo-ir-pagalbos-teikimo-specifika.pdf>
55. Thoresen, C., E., (1972). Behavioral Humanism. School of Education Stanford University Stanford, California. [žiūrėta 2020-01-29], prieiga internetu: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED064253.pdf>
56. Trakšėlysis, K., Martišauskienė, D., 2016. Švietimo paslaugų kokybė: efektyvumas, rezultatyvumas, prieinamumas. [žiūrėta 2019-08-26], prieiga internetu: http://journals.ku.lt/index.php/tiltai/article/view/1273/pdf_1
57. Vaišvidienė, L., Gedvilienė G., 2017. Pedagogų vaidmuo ugdant ikimokyklinio amžiaus vaikų emocinį intelektą. [žiūrėta 2019-08-26], prieiga internetu: https://www.vdu.lt/cris/bitstream/20.500.12259/36675/1/ISSN2351-7409_2017_N_3.PG_11-20.pdf
58. Vaikų laikinosios globos namai „Atsigręžk į vaikus“, 2008. Šeimos krizių prevencija, socialinės ir psichologinės pagalbos šeimai būdai. Vilnius.
59. Žydžiūnaitė, V., 2011. Baigiamojo darbo rengimo metodologija. Mokomoji knyga. [žiūrėta 2020-03-17], prieiga internetu: http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/ESFproduktai/2012_Baigiamojo_darbo_metodologija.pdf
60. Žydžiūnaitė, V., Sabaliauskas, S. Kokybiniai tyrimai principai ir metodai. 2017, Vilnius: VAGA

PRIEDAI

1 priedas

INTERVIU KLAUSIMAI SOCIALINIAMS PEDAGOGAMS

Demografiniai duomenys

1. Jūsų amžius.
2. Jūsų išsilavinimas
3. Kiek laiko dirbate socialinio pedagogo darbą?

II. Tema. Socialinio pedagogo veiklos kryptys ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje.

1. Kokią veiklą vykdate ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje?
2. Kokios yra Jūsų vykdomos veiklos funkcijos?
3. Su kokiais vaikų grupėmis dirbate ir kokias jų problemas sprendžiate?
4. Kokius metodus, pagalbos formas naudojate teikdami pagalbą vaikams ir šeimoms?
5. Su kokiais iššūkiais, problemomis susiduriate teikdami socialinę pedagoginę pagalbą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje?

III Tema. Dokumentai reglamentuojantys socialinio pedagogo veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje.

1. Kokie valstybiniai dokumentai reglamentuoja Jūsų vykdomą veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje?
2. Kokie vidiniai (įstaigos) dokumentai reglamentuoja Jūsų vykdomą veiklą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje?

IV Tema. Socialinio pedagogo bendradarbiavimas su tėvais, mokytojais, kitomis institucijomis.

1. Kokiais būdais ir kokiais atvejais bendradarbiaujate su vaikų tėvais ir kaip dažnai tai tenka daryti?
2. Kokiais būdais ir kokiais atvejais bendradarbiaujate su mokytojais ir kaip dažnai tai tenka daryti?
3. Kokiais atvejais tenka bendradarbiauti su kitomis institucijomis ir kaip dažnai tai tenka daryti?

V. Tema. Socialinio pedagogo veiklos rezultatyvumas.

1. Kokius savo vykdomos veiklos rezultatus pastebite įstaigoje?

VI Tema. Siūlymai, rekomendacijos.

1. Jūsų siūlymai, rekomendacijos, socialinio pedagogo veiklos tobulinimui.

INTERVIU KLAUSIMAI IKIMOKYKLINIŲ UGDYMO ĮSTAIGŲ MOKYTOJAMS

Demografiniai duomenys.

1. Jūsų amžius
2. Jūsų išsilavinimas
3. Jūsų pedagoginio darbo stažas

II Tema. Socialinio pedagogo poreikis ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje.

1. Su kokiomis vaikų grupėmis dirba socialinis pedagogas Jūsų grupėje?
2. Kokias Jums kylančias problemas grupėje, padeda spręsti socialinis pedagogas?
3. Kokiais atvejais Jums tenka kreiptis į socialinį pedagogą?

III Tema. Socialinio pedagogo veiklos sritys ir būdai.

1. Kokią veiklą vykdo socialinis pedagogas teikdamas pagalbą Jūsų grupės vaikams ir šeimoms?
2. Kokią veiklą vykdo socialinis pedagogas teikdamas Jums pagalbą?

IV. Tema. Mokytojo ir socialinio pedagogo bendradarbiavimas.

1. Kokie bendradarbiavimo su socialiniu pedagogu formos ir būdai efektyviausi?
2. Kokie trikdžiai kyla bendradarbiaujant su socialiniu pedagogu?
3. Įvardinkite kokius rezultatus pasiekiate bendradarbiaudama su socialiniu pedagogu?
4. Kokiais būdais teikiate abipusį grįžtamąjį ryšį?

V Tema. Rekomendacijos, siūlymai.

1. Jūsų rekomendacijos, siūlymai socialinio pedagogo veiklos tobulinimui.

Socialinės pedagogikos magistrantūros studentei
Astai Navickienei

**SUTIKIMAS
DĖL DALYVAVIMO TYRIME**

2020 kovo mėn.

Aš sutinku dalyvauti studentės Astos Navickienės atliekamame tyrime „Socialinio pedagogo veikla ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje“.

Aš sutinku dalyvauti tyrime ir suprantu, kad mano dalyvavimas yra savanoriškas ir aš galiu bet kuriuo metu ir be jokio papildomo paaiškinimo nutraukti dalyvavimą tyrime. Pasirašydamas(-a) šią formą aš neatsisakau savo įstatyminių teisių. Aš gausiu pasirašytą ir datuotą šio sutikimo egzempliorių.

.....

(parašas, vardas, pavardė)